

**A Pentelei Waldorf Általános Iskola és
Alapfokú Művészeti Iskola
Pedagógiai Programja**

*„A gyerekeket tiszteletben kell fogadni,
szeretettel kell nevelni,
és szabadságban kell elbocsátani.”
(Rudolf Steiner)*

2025.

Tartalom

1.	Az iskola bemutatása.....	1
1.1.	Iskolánk története.....	1
1.2.	Iskolánk Waldorf-pedagógiai feladatai, célkitűzései, alapelvei	3
1.3.	A Waldorf-pedagógia	3
1.4.	A Waldorf-pedagógia, mint az integráció egy lehetséges színtere, esélyegyenlőség	6
1.5.	Sajátos iskolai szerkezet	7
2.	A Waldorf-pedagógia alapján működő intézmények Waldorf-kerettanterve, mint a nevelés-oktatás tartalmi kérdéseire vonatkozó egyedi megoldás, illetve mint az intézmény nevelési programjának és helyi tantervének alapdokumentuma	8
3.	Az intézmény helyi megoldásai a kerettanterv által kijelölt keretek között.....	9
4.	A pedagógiai program egyéb részei	11
4.1.	A tanulók felvételének és átvételének helyi szabályai.....	11
4.2.	A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei.....	13
4.3.	Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv.....	14
4.4.	Diákönkormányzat - A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai.....	17
4.5.	A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái; a tanulók, szülők/gondviselők értesítésével kapcsolatok szabályok	18
4.6.	Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	22
4.7.	Az írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, számonkérések rendje	23
4.8.	A magasabb évfolyamra lépés feltételei.....	24
4.9.	A szöveges értékelések érdemjeggyé történő átalakításának elvei.....	25

1. Az iskola bemutatása

*„A mi vélekedéseink és meggyőződéseink csak a mi számunkra érvényesek.
Az ifjúság elé tárjuk őket, hogy azt mondjuk: így látjuk mi a világot.
Nézzétek most már meg ti is, milyennek mutatja magát nektek.”
(Rudolf Steiner)*

Az intézmény adatai:

Pentelei Waldorf Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
2400 Dunaújváros, Magyar út 49.

Az intézmény alapítója és fenntartója:

Göllner Mária Waldorf Pedagógiai Alapítvány
2400 Dunaújváros, Csokonai tér 4. fsz.3.

Az intézmény felügyeleti szervei:

A fenntartói tevékenység törvényességi felügyeletét az Emberi Erőforrások Minisztere, az intézmény törvényességi és szakmai felügyeletét a fenntartó gyakorolja.

1.1. Iskolánk története

2001-ben, egy szülő kezdeményezésére indult Dunaújvárosban a Waldorf-óvoda megalapításának igénye. Jármay Zsuzsanna tervéhez sok család csatlakozott, és rendszeresen tartottak gyermekeiknek foglalkozásokat, a családoknak összejöveteleket, megbeszéléseket, melynek első lépéseként létrejött a Göllner Mária Waldorf Pedagógiai Alapítvány 2002-ben.

A szülők Waldorf-pedagógiába való bevezetését, antropozófiai alapjainak megismerését már gyakorló Waldorf-pedagógusok és közismert szakemberek segítették a kezdetektől fogva. Ezen az úton Szentkúti Márta Waldorf-tanár, Kollinger Margó Waldorf-óvónő és euritmista, valamint Dr. Vekerdy Tamás pszichológus vezetett bennünket előadásokkal, közös olvasással és a gyerekeknek tartott rendszeres foglalkozásokkal. Sok tanulóév telt el így, a gyerekek többsége már iskolába lépett, amikor 2011. szeptemberben egy új szülői összefogással megalakult Dunaújváros első Waldorf-intézménye.

Ma a **Csigadombi Waldorf Óvoda** egy második otthon lehetőségét nyújtja a dunaújvárosi és környékbeli gyermekek számára.

Történetünk itt nem ért véget.

„Ó, mégis keresni kell... mert kell egy hely, hol nem fáznak a csillagok...”

(A padlás - Nyitány).

A Pentelei Waldorf Általános Iskola megalapítása

A szülői közösség szoros együttműködésben dolgozott tovább a fenntartó alapítvánnyal egy célért: megnyithassa kapuit Dunaújvárosban a Waldorf-iskola. Céltudatos munkánk során folyamatosan szerveztünk előadásokat, játszóházakat, kézműves délutánokat, kerestük a leendő tanárokat. Ezeken az alkalmakon olyan, a Waldorf-pedagógia iránt érdeklődő, illetve az iskolaalapítási munkánkba bekapcsolódni vágyó családokkal és tanárokkal találkoztunk, akik nagy lelkesedéssel, összefogással és óriási munkával lehetővé tették, hogy 2015. szeptemberben kilenc gyermekkel, az osztálytanítóval, a napközis tanárral és három szaktanárral elinduljon a tanítás az első osztályban. A szülők, az első tanárok és az alapítvány közös erőfeszítéseivel Dunaújváros önkormányzata az iskolaépület biztosításával járult hozzá, ahogy azt az óvoda alapításánál is tette.

A korábban bezárt Szórád Márton Általános Iskola épületét vettük bérbe és a szülői közösség áldozatos munkájával újíttuk fel. Folyamatosan alakítottuk ki az iskolai tereket, külső környezetét, az udvart és a tornatermet. Évről-évre folyamatosan zajlott a háromszintes épület felújítása és szépítése az iskola növekedésének ütemében.

Az alapítás éve óta minden évben egy-egy új első osztállyal bővült az iskola. Az osztálylétszámok folyamatosan emelkednek, az átlag létszám osztályonként 14 fő. Az iskola családi hangulatához hozzájárul, hogy évfolyamonként egy osztály van.

Az iskola beiskolázási területe Dunaújváros és vonzáskörzete, de vannak olyan diákjaink, akik több, mint 40 km-ről járnak be naponta.

A fenntartó alapítvány ezt a két különálló, de szakmailag szorosan együttműködő intézményt működteti.

2020-ban szülői kezdeményezésre felmerült az iskola kibővítésének gondolata: teljes Waldorf-iskolai képzés biztosítása a gyermekeknek 1-13. évfolyamon. Az iskolaalapító szülők célja az volt, hogy gyermekeik – akik akkor 7. osztályba jártak – középiskolai tanulmányaikat is a Waldorf-pedagógia elvei és keretei alapján végezhessék el. Az egységes 13 évfolyamos iskola kibővítésére alapítói kör jött létre a pedagógusok és szülők részvételével, melynek tagjai rendszeresen összejöttek, hogy tanulmányozzák és az egész közösség számára megismertessék és elfogadhatóvá tegyék az iskola kibővítését, a teljes Waldorf-pedagógiai képzés jelentőségét gyermekeik életében. Közös célunk, hogy a lehető legtöbb gyermek végig tudja követni a teljes Waldorf-ívet, hogy tanulóink olyan felnőttekké váljanak, akik megtalálják helyüket a világban, harmóniában tudnak élni saját magukkal, valamint szűkebb és tágabb környezetükkel. Az

alapítói kör több éves kitartó munkájának köszönhetően az iskola megkapta a működési engedélyt a gimnáziumi tagozat megalapítására 2023. szeptember 1-jén.

1.2. Iskolánk Waldorf-pedagógiai feladatai, célkitűzései, alapelvei

Iskolánk működésének szellemi alapját az antropozófia alkotja. Az ebből származó világ- és emberképre épül pedagógiánk.

A Waldorf-iskola pedagógiai programja mögött az egészségességre törekvés, más kontextusban a fenntartható emberi fejlődés elve húzódik meg. Törekednünk kell arra, hogy olyan körülményeket teremtsünk a gyermek fejlődése számára, mely adottságainak függvényében lehetővé teszi a testi-lelki-szellemi értelemben egészséges emberre jellemző tulajdonságok, képességek lehető legszélesebb skálájának lehető legoptimálisabb kibontakoztatását, a társadalomba való beilleszkedés érdekében.

A nevelést művészetnek tekintjük; ezzel a megközelítési móddal törekszünk a körülöttünk lévő világ és a ránk bízott gyermekek mind teljesebb megismerésére, ennek felhasználásával alakítjuk ki a számukra leginkább megfelelő tartalmakat és munkaformákat.

1.3. A Waldorf-pedagógia

- a tanulási folyamatot a szabadság eszközének tekinti, amellyel elvezethetjük a gyermeket önmagához, hogy felnőttként képessé váljon saját útjának felismerésére és követésére
- sokoldalúan fejleszti a gyermek testi, lelki és szellemi készségeit, megteremti az ehhez szükséges feltételeket
- az életkornak megfelelően az egyéni vélemények, vélekedések, világlátás kialakítását támogatja ahelyett, hogy meggyőződéseket közvetítene
- elismeri és tiszteletben tartja minden diák egyediségét, individualitását
- támogatja a tanulóban a világ megismerésére irányuló kíváncsiságot, a környezet iránti felelős magatartást és tenni akarást
- lépést tart a gyermekkor és a kamaszkor legfontosabb fejlődési fázisaival
- harmonizáló hatást fejt ki, mely kihat az egész szervezetre, a test ritmusaira és működésére is
- ösztönöz a fejlődéshez elengedhetetlen tapasztalatok megszerzésére, a gyermeket a mindenkori érettségének megfelelő kihívások elé állítja

A Waldorf-iskolát a szív, a kéz és a fej iskolájának is nevezik, mivel a gyermekek testi, lelki és szellemi fejlődését harmonikus egységben kezeli:

- a szív iskolája, mert a művészeteknek, mint az érzelmek megformált kifejezésének, és az érzékelés fejlesztésének nagy szerepet tulajdonít
- a kéz iskolája, mert a mozgás, a végtagok fejlesztésén keresztül neveli és erősíti a gyerek akaratát
- a fej iskolája is, amennyiben a hagyományos értelemben vett tananyag elsajátításán túl a pontos megfigyelés, a gondolkodás, és az önálló következtetés képességének fejlesztését is célként tűzi ki

Célunk az elsődleges prevenció megvalósítása, megelőzni a különböző fejlődési problémák, ezen belül különösen a tanulási hátrányok, nehézségek kialakulását és a viselkedési, beilleszkedési nehézségek létrejöttét. Ennek elérésére különösen az alsó szakaszban nagy hangsúlyt kap a széles alapokon nyugvó képesség-, készségfejlesztés, mely később is következetesen megelőzi az egyes képességekhez kötött, adott tantárgyi tartalmak megjelenését. Kiegyenlítő-harmonizáló pedagógiai hatás elérése is fontos feladat: a személyiségen belüli (intrapersonális), különösen a képesség-, készségfejlődés terén meglévő fejlődési egyenetlenségek, diszharmóniák pedagógiai módszerekkel történő kiegyenlítése, harmonizálása. Ez a kiegyenlítés (harmonizálás) nem korlátozódik a tantárgyi tartalmak elsajátításához szükséges, főképpen kognitív képesség-, készségstruktúra fejlesztésére, hanem az érzelmi-indulati, az akarati-cselekvéses és a szociális életben szükséges képesség-, készségstruktúra harmonizálását is szem előtt tartja.

Az emberré válás folyamatának egészét szem előtt tartva nem korlátozza a nevelést-oktatást az időszakosan változó, múltó trendként preferált tulajdonságok egyoldalú erősítésére (pl. jó munkavállaló).

Ennek értelmében a Waldorf-pedagógia figyelembe véve a természetes érési folyamatokat minden életkorban a gyermekek teljes személyiségének, vagyis testi-lelki-szellemi képességeinek dinamikus egyensúlyban lévő fejlesztésére törekszik, inspirálja a gyermekek belső fejlődését és elősegíti a külvilággal való egészséges kapcsolat kialakulását. Ez utóbbi eredményességét nem elsősorban a tanulmányi eredmény alakulásán méri le, hanem képesség- és készségfejlesztő jellegű, modern pedagógiai értelemben kompetenciaalapú nevelést-oktatást valósít meg.

A Waldorf-pedagógia szemléletében egyensúlyba kerül a közösség és az egyén fejlődésének fontossága, az általános fejlődésmenet és az egyének fejlődésének kapcsolata. Tekintettel van az individuális különbségekre, elfogadja, hogy a gyermekek képességei hasonló életkoruk ellenére igen különbözőek lehetnek, támogatja, inspirálja az individuális fejlődési út bejárását, a természetesen bekövetkező fejlődési krízisek megélését és megoldását. Ugyanakkor a Waldorf-iskola célja, hogy viszonylag nagy osztálylétszámmal dolgozzon, hiszen fontos pedagógiai cél az osztályon belüli gazdag szociális kapcsolatrendszer kialakítása, mely modellezni kívánja a társadalmi sokszínűséget, és amit értékként mutat meg).

1.4. A Waldorf-pedagógia, mint az integráció egy lehetséges színtere, esélyegyenlőség

Nagy figyelmet fordítunk a nemzetiségi, vallási, etnikai másság elfogadásának formálására. Embertani, gyermekszemléletbeli felfogásunk arra kötelez bennünket, hogy a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását a lehető legtöbb eszközzel alátámasszuk. Kerülünk minden olyan pedagógiai módszert, kommunikációs eljárást, amely a gyermekekben az egoizmus erősödéséhez, a másokat legyőzni, megalázni akaró, intoleráns magatartásformákat bátorítja. Az empátia és együttérzés kifejlődésének ápolása alapvető feladatunk.

A Waldorf-pedagógia nevelési attitűdje a különböző integrációs szemléletek közül az inkluzív formához áll a legközelebb, a következő ismérvek miatt:

- Felismeri és tiszteletben tartja a tanulók közötti egyéni különbségeket, függetlenül attól, hogy azok miből erednek, és az iskolai élet mely területén jelennek meg.
- Ez a szemlélet a Waldorf-iskola egész életét áthatja: megjelenik az osztálytermi munkában és a tanórán kívüli nevelési helyzetekben, a tanári kollégium munkájában, valamint a szülőkkel való kapcsolatban is.
- Az adott korosztály fejlődési sajátosságait tartja szem előtt, ehhez rendeli az aktuális osztályfokon a tananyagot.
- Szöveges értékelést alkalmaz, melyben a tanuló önmagához mért fejlődését is megjeleníti.
- A teljes személyiség fejlesztésére törekszik, nem pusztán a tudás megszerzésére koncentrál, a nevelési tanítási folyamatban is támogatja a tanulói sokféleséget.
- Fontosnak tartja, hogy minden gyermek a lehető legnagyobb aktivitással vegyen részt a tanulási folyamatban.
- A gyermek kiegyenlített, harmonikus fejlődésre, ilyen módon a megelőzésére fókuszál.
- Fontosnak tartja a tanulást támogató környezet kialakítását, elkötelezett abban, hogy felismerje a tanulás és a részvétel akadályait és mérsékelje azokat.

A Pentelei Waldorf Iskola kitűzött célja, hogy a gyermekek és fiatalok testi, lelki és szellemi képességei a legteljesebb mértékben kibontakozzanak, ők maguk önállóvá váljanak, mutassák meg alkotóképességüket, legyenek kezdeményezők életük irányításában. Életfeladatukat felismerve vegyenek részt a világ alakításában, viseljenek felelősséget a többi ember és a társadalom dolgai iránt.

Inklúziós stratégiák, programok

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek inkluzív szemléletű nevelésének megvalósulása érdekében iskolánkban a Waldorf-pedagógia erre vonatkozó alapelveit messzemenően figyelembe vesszük (lásd A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve 2020 Különleges bánásmódot igénylő diákok a Waldorf-iskolában részét).

A 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján kiemelt figyelmet igénylő tanulóknak tekintjük: a) Különleges bánásmódot igénylő tanulók, sajátos nevelési igényű tanulókat, beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő tanulókat, és a kiemelten tehetséges gyermekeket. b) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény alapján hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket.

A kiemelt figyelem és különleges bánásmód igénye a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Az iskolánk a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelését, oktatását célzó programját az erre vonatkozó hatályos jogszabályokra támaszkodva, a fentebb említett jogszabályokon kívül elsősorban a 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról (későbbiekben Irányelv) és annak 2020-as átdolgozásából, valamint a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről alapján készítette el, szem előtt tartva a Waldorf-pedagógia szemléletét, és A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve 2020 iránymutatásait is.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Iskolánk szakember ellátottsága és tárgyi feltételei révén az alábbi sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelés-oktatását tudja felvállalni: egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók és enyhén értelmi fogyatékos tanulók. Ehhez a következő feltételek meglétére van szükség: a családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására. Az iskola részéről a speciális módszertanban jártas pedagógus és/vagy asszisztens, jól előkészített, ütemezett egyéni

fejlesztési terv, speciális eszközök, módszerek és környezet, együttműködés a családdal, a befogadó gyermekcsoport nevelése a pozitív hozzáállásra, elfogadásra, folyamatos támogatásra, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás. Szakértői, pedagógiai-nevelési tanácsadó csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében. A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitok figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyres tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékosságot kompenzálódó alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint.

Iskolánk feladatának tartja a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók egyéni szükségleteinek megfelelő, befogadó nevelését, oktatását is. Beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján - az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, illetve a személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. A beilleszkedési, tanulási, magatartási zavar komplex jelenség, amelyben értelmi, érzelmi és akarati tényezők is ötvöződnek. Feladataink a beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő tanulók ellátásában: a pedagógiai szakszolgálatokkal való kapcsolat felvétele és szakértői vélemény kérése, a szakértői bizottságok javaslatai alapján, pedagógiai módszerekkel a tanuló támogatása, osztályközösségben történő segítése, és kapcsolatainak javítása osztály- és iskolatársaival a pszichológus és a fejlesztő pedagógusok közreműködésével. A tanulók részleges kiemelésével, egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztésével, korrepetálással a tanulási lemaradás kompenzálására, kiscsoportos fejlesztések, felzárkóztatások biztosításával, tanórai differenciált oktatás segítségével, felzárkózást segítő technikák és módszerek, módszerkombinációk alkalmazásával, a tanulók differenciált fejlesztésének támogatása. A fejlesztő munka különböző szintereken, párhuzamosan, egymást megerősítve folyik. A fejlesztés tudatosságát az egyéni fejlesztési terv biztosítja, amely személyre szólóan, a tanulói problémájára fókuszálva kerül kidolgozásra, és a fejlesztés biztosításának ütemterve.

A beilleszkedési zavarok okának ismeretében a problémákat három csoportba soroljuk.

- Pszichés zavarok állnak a probléma hátterében (önértékelési zavar, gyenge fékrendszer,

konfliktuskezelési deficit, sérülékeny kudarcűrő képesség, tolerancia hiánya, szabálytartás hiánya), illetve különböző kompenzációs mechanizmusok, mint projekció, elfojtás, agresszivitás, stb.

- Tanulási nehézségek váltják ki a problémát (percepció-diszlexia, diszgráfia, figyelem-hiperaktivitás, kommunikáció-autisztikus jelek, a szenzomotoros mozgás fejletlensége, csak szekunder jellegű memória).
- Rossz vagy hiányos szocializáció okozza a problémát (túlzott engedékenységgel, szeretet- és figyelemhiány, túlzott elvárások stb.).

A további célok csak az okok (részleges) elhárításával érhetők el, ennek megfelelően a fenti csoportok mindegyike számára más-más feladatok adódnak.

Fő célunk minden gyermek számára lehetővé tenni az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést, a testi–lelki és szociális kibontakozást, hogy belső harmóniában, önmagával és környezetével egyensúlyban éljen.

A különleges bánásmódot, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek körébe tartoznak az iskolánkba járó tehetséges gyermekek is. Tehetségen azt a velünk született, adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos, vagy több területén az átlagot meghaladó teljesítményt tud létrehozni. A tehetség jellemzői: átlagosnál magasabb intelligencia, magas fokú kreativitás, a következtetés képessége, önálló útkeresés, szorgalom és kitartás, előítéletektől való mentesség, bizonytalanság tolerálása, becsvágy, kockázatvállalás, divergens gondolkodás, folyamatos kommunikáció. A tehetség- és a képességek kibontakoztatása szempontjából elsődleges, hogy tanulóink használható, gyakorlatias tudásra tegyenek szert. Mindehhez szükséges az egyéniség, személyiség erőteljesebb fejlesztése, a magasabb szintű gondolkodási képességek erősítése, a természeti és gazdasági jelenségek értelmezése, a problémamegoldási technikák megismertetése, igazi műveltségélményhez juttatás. A tehetség kibontakoztatását serkenti a megfelelő légkör megteremtése, a motiváció, a pedagógus ösztönző attitűdje, a bizalom, a megfelelő szervezeti strukturáltság, a játékosság, amelyek mind a Waldorf-pedagógiára is jellemző sajátosságok. A tehetség kibontakoztatását gátolja a kreativitás lebecsülése, a túlzott fegyelem, a teljesítménykényszer. A tehetség azonosítása iskolánkban a pedagógusok érzékeny figyelme, együttműködése, a gyermekmegfigyelések, a szülőkkel, a gyermekekkel foglalkozó iskolán kívüli szakemberekkel való intenzív kapcsolattartás útján történik. Legfontosabb feladatunk, hogy minden gyermek felfedezhesse egyéni adományait, speciális képességeit, készségeit, és lehetősége legyen ezek kibontakoztatására, megmutatására az iskolai közösségben is. A kiemelten tehetséges gyermekek nevelésénél a tehetség kibontakoztatása mellett arra törekszünk, hogy képességeiket a közösség szolgálatába tudják állítani. A tehetséges tanulókkal való bánásmód része a tanítási órán differenciált feladatok biztosítása.

Megvalósulhat a tantervdúsítás, a tananyag gazdagítása. Egyes anyagrészekkel elmélyültebben foglalkozhatnak, gazdagíthatják a követelményrendszert, projektet készíthetnek, gyűjtő- és kutatómunkát végezhetnek, szakkörökön, klubokon vehetnek részt.

A Waldorf-iskolában ideálisnak tartjuk, ha az osztályokba a legkülönbözőbb társadalmi rétegekből sikerül gyerekeket felvenni, az osztályközösség leképezheti a társadalom összetételét. Ez önmagában komoly nevelő erő. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos legalapvetőbb pedagógiai feladat a gyermek és körülményeinek megismerése, fejlődésének folyamatos követése. Arra nincs módunk, hogy a tanulók iskolán kívüli (családi, szociális, stb.) problémáit megoldjuk, de arra törekednünk kell, hogy a felmerülő problémák hatásait csökkentsük, hogy ezen gondok ne akadályozzák az iskolai munkát, a gyermek egészséges inkarnációs útját ne zavarják meg a családban zajló folyamatok. Reális és pozitív alternatívákat szeretnénk adni diákjaink családjainak gondjaik megoldásában. Mindemellett célunk egy szociális támogató rendszer létrehozása, amely a társadalmi hármas tagozódás jegyében a gazdasági tehervállalást a testvériesség elve szerint valósítja meg intézményünkben.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek ellátását iskolánkban a gyermekvédelmi felelős koordinálja, de a gyermekek segítése minden pedagógus közös feladata. Legfontosabb eszközünk saját személyiségünk fejlesztése. A pedagógusaink minden helyzetben igyekeznek a gyermek emberi méltóságát tisztelő magatartást tanúsítani, saját személyiségükön tudatosan alakítani, nehézségeiket felvállalni és azokkal hatékony megküzdési stratégiákkal úrrá lenni. Reméljük, hogy így követendő példaképpé válunk a gyermek számára, és észrevétlen közvetítjük a gyermek számára a világ szépségébe, jóságába, igazságába vetett hitünket, amely képes átemelni a nehézségeken az életút folyamán. Fontosnak tartjuk a prevenciót, amely a szociális problémákkal küzdő családokból iskolánkba járó gyerekek életkörülményeiben, fejlődésükben tapasztalható előidéző okok megváltoztatására kell, hogy irányuljon. Ebben a folyamatban az osztálytanítóknak jelentős szerepe van. A gyermekek megfigyelése, a reggeli beszélgetőkör tartása, a családlátogatások, konzultáció az osztályban tanító kollégákkal, a gyermekmegbeszélés olyan források, amelyek révén érzékelhetők a felmerülő problémák, és kezelhetővé válnak. Az osztálytanító kompetenciája, hogy idejekorán felfedezze a tanulási nehézségeket, tanulási zavarokkal veszélyeztetett tanulókat, és elindítsa a segítségnyújtás megfelelő formái felé a gyermeket. Ez az alsó tagozat egyik kiemelt feladata, kiváltképp a kezdő szakaszban. Az időben nem felismert és nem kezelt tanulási problémákkal küszködő gyerekek bizonyítottan először az iskolában, később a társadalomban is perifériára szorulhatnak. Hajlamosabbak a különféle devianciákra, különösen,

ha a családi háttér is kedvezőtlen. E területen fontos a szoros kapcsolat, közös munka a fejlesztő pedagógusokkal, gyógypedagógussal, szükség esetén pszichológussal, szociálpedagógussal kapcsolat kialakítása. Fontos az ezzel kapcsolatos továbbképzéseken, tanfolyamokon való részvétel. A Waldorf-pedagógia a test-lélek-szellem alapján felépülő komplex személyiségfejlesztő- és sokszínű tevékenységi-rendszere, az évkörrel való együttélés biztosítása preventív és megtartó erővel is bír a hátrányos helyzetű gyermekek nevelése során. A szülői esteken, fogadóórákon, családlátogatásokon folyó beszélgetések a szülőkkal, szükség esetén előadások tartása, szervezése nevelési problémák, a család jelentősége, társadalmi veszélyek témakörében szintén az osztálytanítók lehetőségei a preventív és segítségnyújtó folyamatban egyaránt.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknek való segítségnyújtást csak a szülő – gyermek, szülő – tanár, tanuló – tanár, tanár – tanár, tanár - hivatalos szervek (gyámügy, rendőrség, stb.), tanár - megelőző szervezetek (családsegítő szolgálat, drogambulancia, pszichológus, stb.) megfelelő szintű és minőségű kapcsolataira való figyelemmel és együttműködésével tudjuk megvalósítani.

Probléma érzékelése esetén erősíteniünk kell az iskola és a szülői ház kapcsolatait. Szükség esetén fogadóórát, szülői estet kell tartanunk. Szükséges, hogy a felmerült gondokról a tanárok tájékoztassák egymást a Tanári Konferencián, hogy szükség esetén intenzív kapcsolat legyen a megelőző szervezetek, a gyermekvédelmi felelős és az osztálytanító között.

A gyermekvédelmi tevékenység fontosabb feladatainak tekintjük a tanulók elemi szükségleteinek (élelem /kedvezményes étkeztetés/, ruházat, tanszer, tankönyv /tartós tankönyv biztosítása/, pihenés), ellátásának segítését; a tanuló egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítását és testi épségének óvását; a tanuló egészségi állapotának figyelemmel kísérését; intézményes ellátását az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítását a tanuló igénye szerint; a család szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle támogatások pénzbeli és természetbeli felkutatását, a hozzájutás segítését, támogatását, valamint tanácsadást a családlátó tevékenységhez; segítségnyújtást a kulturált szabadidő eltöltéséhez az életkoruknak megfelelő rendezvényeken történő részvételhez; gyors és hatékony intézkedést eszközölni a gyermeket veszélyeztető helyzetben; az alapvető emberi, ezen belül a gyermeki jogok ismertetését a szülőkkal és a gyerekekkel; a jogorvoslati lehetőségek ismertetését, de szem előtt tartva, hogy jogorvoslat a többi tanuló érdekeinek a mérlegelésével történhet; folyamatosan ellenőrizni a tanuló eredményeit, a rendszeres iskolába járást, szükség esetén eljárást kezdeményezni.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek szintén a gyermekvédelmi feladatok

részét képezik. Iskolánkban nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekekkel és a szülőkkel való mindennapos, nyílt kommunikációra, amely a felvételi folyamattól kezdve végig kíséri tanulóinkat. Ez nagy előnyt jelent a szociális problémák és a megváltozott életkörülmények feltérképezésében és a segítségnyújtásban. A segítségnyújtás keretében az iskola napközis ellátást biztosít; tanácsadást tart, családlátogatást kezdeményez; a hátrányos helyzetű tanulók tanulmányi előmenetelét hangsúlyosabb figyelemmel kísérjük, segítjük a gyermek pályaaorientációját; szükség esetén a Gyermekjóléti Szolgálattal való kapcsolattartást; külön térítési díjat nem igénylő, a szabadidő eltöltését, érdeklődés, tehetség kibontását segítő szolgáltatásokat biztosítunk: szakkörök, korrepetálások, sportkör formájában.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése és oktatása, a fogyatékoság típusához igazodó fejlesztő programok

1. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének elvei

1.1. Az enyhén értelmi fogyatékos tanuló

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a kedvezőtlen környezeti hatások folytán tartós, átfogó akadályozottságot, tanulási nehézségeket, tanulási képességzavart mutatnak. Az enyhe fokú értelmi fogyatékoság (mentális sérülés) diagnosztizálása elsősorban orvosi, gyógypedagógiai és pszichológiai feladat. Pszichodiagnosztikai vizsgálatokkal állapítható meg a kognitív funkciók lassúbb fejlődése, valamint más, nem intellektuális területeken jelentkező eltérések.

1.2. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók fejlődése igen eltérő attól függően, hogy milyen egyéb érzékszervi, motorikus, beszédfejlődési, viselkedési stb. rendellenességeket mutatnak, amelyek vagy oksági összefüggésben állnak az értelmi fogyatékosággal, vagy következményesen egyéb hatásokra alakulnak ki. Tanulási helyzetekben megfigyelhető jellemzőik: a téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a bonyolultabb gondolkodási folyamatok, a kommunikáció, valamint a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérései. Ezek változó mértékben és mindig egyedi kombinációban jelennek meg, a tanulási képesség különböző mértékű fejlődési zavarát is mutatják és akadályozzák az iskolai tanulás eredményességét. A nevelésükhöz szükséges feltételek:

- a fogyatékoság típusának és súlyosságának megfelelő gyógypedagógiai

- tanár/terapeuta, gyógypedagógus foglalkoztatása,
- speciális tanterv, tankönyv és más segédletek, illetve
- a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakszolgáltatások biztosítása.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók fejlődése nevelési igényeinek megfelelő gyógypedagógiai nevelés, oktatás és terápia hatására a mentális képességek területén is számottevő lehet.

1.3. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

1.3.1. Alapfokú nevelés – oktatás szakasza - alsó tagozat (1–4. évfolyam):

Ezen a tagozaton a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. Az alsó tagozat első évfolyamán lehetséges – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységre készíteti a tanulókat. A gyógypedagógiai nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie. Ezen a tagozaton nagyobb hangsúlyt kap a tanulási, magatartási és viselkedési szokások következetes kialakítása és megerősítése. Az iskolák helyi tantervükben határozzák meg azokat a pedagógiai diagnosztikán és fejlesztési stratégián alapuló konkrét gyógypedagógiai eljárásokat – szükség esetén terápiákat –, amelyek az iskoláskor kezdő éveiben hatékonyan segítik a készségfejlesztést. Az iskolatípus módosításának esetenkénti szükségessége folyamatos gyógypedagógiai diagnosztizálás nyomán a tanítás-tanulás folyamatában állapítható meg biztonsággal.

1.3.2. Alapfokú nevelés – oktatás szakasza - középtagozat (5–8.évfolyam):

A középtagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tanítás-tanulás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének

megfelelően, differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

1.4. Az integrált keretek között nevelt enyhén értelmi fogyatékos tanulók fejlesztése

Az integrált keretek között nevelt enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelésében az Irányelvben leírtakat kell alkalmazni, figyelembe véve a befogadó intézmény pedagógiai programját, sajátos nevelési igényű tanulóira irányuló helyi tantervét. A befogadó intézmény pedagógiai programjában – az Irányelv 1. fejezetében leírtak alkalmazásával – szerepelnie kell a fogyatékos tanuló nevelése-oktatása sajátos elveinek, és figyelembe kell vennie a tanulást, fejlődést nehezítő körülményeket is. Ezen belül fontos meghatározni és biztosítani azokat a segítő eljárásokat, amelyek az eredményes integráció feltételei lehetnek. A fejlesztéshez, rehabilitációs és rehabilitációs célú foglalkozások vezetéséhez, az egyéni fejlesztő programok kimunkálásához, a tantárgyak fejlesztési feladatainak megvalósításához a szakirányú képesítéssel rendelkező gyógypedagógiai tanár gyógypedagógus együttműködése szükséges. Amennyiben a tanuló állapota megkívánja, úgy más szakembert (pl. terapeuta, logopédus, pszichológus, orvos, konduktor) is be kell vonni a fejlesztő munkába.

1.5. A NAT alkalmazása

1.5.1. Fejlesztési területek – nevelési célok

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a fejlesztési területek megegyeznek a NAT-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés

Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértetésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Felkészítés a felnőtt lét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. A demokratikus jogok gyakorlására ajánlott iskolai szinten belül lehetőséget adni (diákönkormányzat).

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A megfelelő önértékelés, a saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a

reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek, mint a munkavégzés alapvető feltételének kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a fizikai képzésre és a rendszeres testedzésre.

Családi életre nevelés

A családnak kiemelkedő jelentősége van a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének és testi-lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Nagyon fontos harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítése s családi életre nevelésben, a felelős párkapcsolatok kialakításában, az esetleges családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre való felkészítés. Ennek meg kell jelennie a nevelés-oktatás teljes intervallumában, s kiemelten fontos szerepet kap a gyakorlás, a saját élmény, a tapasztalat.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A személyiségfejlesztő nevelés az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír a másság elfogadása, a betegség, sérült és a fogyatékos emberek iránti együtt érző, segítő magatartás kialakítása. A szociális érzékenység, az együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és megoldás képességének kialakítása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell jelentkezzen.

Pályaorientáció

Az eltérő képességű tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest az iskolának feladata a munka világáról képet nyújtani. A tanulók képességeinek és érdeklődésének megfelelően segíteni kell pályájuk kiválasztására, és az ehhez kívánatos képességeket szükséges fejleszteni.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A lehetőségekhez igazodóan fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági

helyzet adta lehetőségekre (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok), ennek megfelelően célszerű a gyakorlatot, gyakorlati háttérrel (munkamegosztást, családi életet, ház körüli tevékenységeket, a fizetés beosztását, hivatalos ügyintézés) előnyben részesíteni. A tanulóknak ismereteket kell szerezni a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése.

Médiatudatosságra nevelés

Képességeiknek megfelelően értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Ismerjék az ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségeket. Tudatosuljon bennük az ezekben az alkalmazásokban lévő veszélyforrások, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmi érintkezés megkülönböztetése.

A tanulás tanítása

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál fontos az egyénre szabott motiváció, az egyéni tanulási módok feltárása és biztosítása. Felkészítés a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából kiemelten fontos, egész életen át tartó tanulásra.

1.5.2. Kulcskompetenciák

Az Európai Unió országaiban megfogalmazott, a Nat-ban alapvető célként meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése az enyhén értelmi fogyatékos tanulók integrált (inkluzív) és a gyógypedagógiai intézményekben megvalósuló nevelési formáiban egyaránt fontos nevelési-oktatási elvárásként jelenik meg. Ennek biztosítása elengedhetetlen a társadalmi integráció szempontjából, s különös hangsúlyt kap az önálló életvezetés, a munka világába való beilleszkedés érdekében.

Anyanyelvi kommunikáció

Szemléleti és módszertani alapelvek, hogy a tananyag – a tanítási tartalom – eszköz a tantárgy nevelési feladatai megoldásában. Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszéd centráltságát kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett - alapelvek, hogy esetükben a nyelvsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelviileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vétele mellett) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően,

elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció, mint kulcskompetencia az enyhén értelmi fogyatékosok nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, figyelem, emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a hosszabb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, játékos keretek között történő megvalósításra, helyzetgyakorlatokra.

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia fejlesztése során elsajátíthatók és gyakorolhatók a gondolkodási műveletek (pl. problémamegoldó gondolkodás), továbbá a funkcionális képességek (érzékelés, észlelés, felidézés, emlékezés, figyelem, képzelet). A matematikai kompetencia birtokában az enyhén értelmi fogyatékos tanuló rendelkezik azzal a képességgel, hogy a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyait felfedezze, képessé válik arra, hogy a tapasztalások útján megszerzett matematikai tudást praktikusán fel tudja használni a társadalmi lét különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanítás- tanulás folyamatában döntően a társadalmi lét során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása.

Természettudományos és technikai kompetencia

A természettudományos kompetencia az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése.

Digitális kompetencia

Az egyéni sajátosságokat és az informális társadalmi elvárásokat figyelembe véve középpontban a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés áll.

Szociális és állampolgári kompetencia

A szociális kompetencia segíti az enyhén értelmi fogyatékos tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Felkészül a közügyekben való aktív részvételre.

Az állampolgári kompetencia

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai- pszichológiai jellemzőit figyelembe véve a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetenciához szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanítási-tanulási folyamatban az enyhén értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. Tudja fogadni mások segítségét. Tudjon segítséget kérni és adni.

Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség lényege a kreativitás fejlesztése. Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, nagy szerepe van benne a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

Hatékony önálló tanulás

A hatékony önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni. Az írás, olvasás, számolás, az IKT eszközök használata, amelyek lehetővé teszik, hogy képes legyen az enyhén értelmi fogyatékos tanuló önálló ismeretek szerzésére. Képes legyen felismerni, hogy miben tud elsajátítani új ismereteket, és tudjon segítséget, tanácsot, információt kérni. Legyen képes közös munkában, csoportban dolgozni.

1.5.3. A NAT alkalmazása a tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban foglaltak az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő készségek és képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. A műveltségi területek tartalmi segítenek abban, hogy a tanulói képességek mind magasabb szintre fejlődjenek az egyénileg meghatározott lehetőségek határain belül.

1.5.4. Műveltségi területek

1.5.4.1. Magyar nyelv és irodalom

A magyar nyelv a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és – gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, a speciális készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése: – vizuális észlelés – jelfelismerés, – akusztikus észlelés – hangok differenciálása, – a beszédmotoros észlelés fejlesztése
- a téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése
- grafomotoros készségek fejlesztése
- az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése
- szavak olvasásának begyakorlása – szóemlékezet, vizuális, akusztikus memória fejlesztése
- szövegösszefüggések megláttatása, szövegértés fejlesztése
- a helyesírási szokások megerősítése

Fejlesztési feladatok:

- kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetekben
- a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is
- a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés fejlesztése, gyakorlása
- önismeret erősítése
- véleménynyilvánítás, mások véleményének meghallgatása
- a szövegtartalmat, a beszélő szándékát tükröző kommunikáció eszközeinek alkalmazása fokozódó önállósággal
- figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízis, szintetizáló képesség fejlesztése
- a tanulók passzív és aktív szókincsének gazdagítása
- összerendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok mellett
- az írás eszközszintű műveleteinek gyakorlatai: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai
- mozgás, finommotorika, ritmusfejlesztés, szem-kéz koordináció, optikus differenciáló képesség, vizuális észlelés fejlesztése
- az önkorrektív képesség fejlesztése, hibakeresés, – javítás, helyesírási problémahelyzetek felismertetése

- helyesírás fejlesztése másolással, tollbamondással, illetve emlékezetből történő írásbeli feladatokkal
- vizuális, akusztikus, fonematikus észlelés, érzékelés fejlesztése

1.5.4.2. Idegen nyelvek

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés a nyelv tanulása iránt, sikerélményekhez juttatni a tanulót a későbbi nyelvtanulás érdekében. A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátításra épül. Az idegen nyelv elsajátítása során a tanulók olyan nyelvi tevékenységekben vesznek részt, amelyek értelmi szintjüknek, fejlettségüknek megfelelnek. A nyelvtanulási stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének. Természetes része a tanuló tanórai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, amelyet párhuzamosan használnak az idegen nyelvvel együtt. A nyelvtanulás középpontjában a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, fejlesztése áll. Az idegen nyelv olvasásának, írásának tanítása csak a tanulóban erősödő igény alapján kívánatos. Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben az elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése céljából. A sikeres nyelvtanulás érdekében szükség van a hosszabb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra.

Fejlesztési feladatok:

a) Beszédszándék

- az idegen nyelven történő megszólaltatás gátlásainak oldása
- szükségletek, motívumok felébresztése az idegen nyelv tanulása iránt
- idegen nyelvű információhordozók iránti kíváncsiság felkeltése
- az Európában való eligazodás, kommunikálás igényének felkeltése

b) Beszéderértés

- az idegen nyelvi témákban feldolgozott, begyakorolt szavak megértése, értelmezése
- egyszerű – a témához kapcsolódó – kérdések felfogása, megválaszolása
- kapcsolatfelvétel a tanult témakörökben.
- kérdések, igények egyszerű kifejezése

c) Beszédkészség

- képesség – a tanult témákban – egyszerű kérdések megfogalmazására és azok megválaszolására

1.5.4.3. Matematika

A gyakorlás folyamán, a kognitív képességeket szem előtt tartva növelhetjük a tanulók

intellektuális kapacitását. A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a tanulás eszközeinek célszerű használata
- kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése
- ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén
- cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.
- tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése, és a tapasztalatok összefoglalása
- a mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása
- a matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése
- a közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása
- a tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése
- az alkotás örömeinek átélése. Az érzelmi, akaratilag életük fejlesztése, az együttéléssel kapcsolatos értékek megismertetése, elfogadtatása
- mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelte és a tényleges megoldás összevetése

Fejlesztési feladatok:

- a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban való tájékozódás saját élményből kiindulva
- a megszerzett tudás, az elvont fogalmak, szabályok, összefüggések stb. felhasználása, kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban
- a problémamegoldó képesség megszerzése a próbálkozás útján, majd racionális szinten
- kérdések megfogalmazásának, állítások bizonyításának, a véleményalkotás képességének kialakítása
- a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével a matematikai fogalmak, a mennyiségi viszonyok, valamint a mennyiségállandóság fogalmának kialakítása
- a számolási készség fejlesztése változatos gyakorlati feladatok segítségével
- műveletek írásban való végzése, a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra) való emlékezés
- cselekvési sorrend tervezése; megoldáskeresés: lehetséges megoldások kiválasztása, megoldása készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén
- a feltételezés és a valóság összehasonlításának a képessége az eredmény helyességének megítélésében
- a segítségkérés és – elfogadás képességének, valamint az együttműködési képesség fejlesztése, kialakítása
- a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságok megnevezése, a lényeges jegyek kiemelése
- a látottak elemzése, összehasonlítása, a különbségek felfedezése
- a tájékozódási képesség fejlesztése térben, időben és a mennyiségek között a

gyermek ismereteihez igazodva

- a finommotorika, a térlátás, a szem-kéz koordináció fejlesztése
- mennyiségek elképzelése, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással
- a tulajdonságok kiemelése, a tulajdonságok összehasonlítása, a különbségek felismerése
- megadott szempont szerint összefüggések keresése a látszólag különböző dolgok között
- a tapasztalatok gyűjtése alapján kérdések megfogalmazása
- az ítélőképesség fejlesztése

1.5.4.4. Ember és társadalom

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A műveltségi terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd pedig, az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése
- az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, nemzeti társadalom, a világ nemzetei.
- emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése, bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen
- a tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése
- a kommunikációs képességek fejlesztése
- a képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése
- tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása
- a megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése
- az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése
- az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazása

Fejlesztési feladatok:

- régen és ma érzékelése, események beazonosítása saját élményből
- a saját szerep, a saját feladat, a saját felelősség felismerése
- a különböző közösségekben való létezés formáinak, lehetőségeinek ismerete
- ismeretszerzés a szabadság, felelősség, emberi helytállás jelentőségéről
- erkölcs és vallás helye, szerepe az egyén és társadalom szempontjából

- történelmi események okainak és következményeinek elemzése fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett
- költségvetési, gazdálkodási ismeretek a családi költségvetéstől az államháztartásig
- a munkavállalás gyakorlata

1.5.4.5. Ember és természet

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megeremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív magatartás- és viselkedésformák elsajátítása. E területen szerzett műveltség fontos eszköze az egészséges életmóddal, életvitellel, környezettudatos viselkedéssel kapcsolatos szabályok elsajátításának is.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- figyelem-, emlékezet fejlesztése, a kíváncsiság, az érdeklődés felkeltése
- kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása
- a kommunikációs képességek és készségek fejlesztése
- a saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, viszonyszavak pontos használata, az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idői és téri változás észlelése, értelmezése
- a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, probléma felismerés, megoldások keresése
- szokások, szokásrendszerek kialakítása
- a tanulási szokások (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése
- kísérletek, saját tapasztalat, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése

Fejlesztési feladatok:

- anyagok és halmazállapotok megkülönböztetése a hétköznapi élet példáival
- az élőlényekkel kapcsolatos fogalmak gazdagítása, csoportokba sorolás, életműködés felfedeztetése konkrét példákon. Az élőlények érzékelhető jegyeinek megállapítása – összehasonlítások, elvonatkoztatások.
- tapasztalatok, ismeretek gyűjtése a természet könnyen megfigyelhető és felfogható ciklusaival kapcsolatban; a mindennapok időviszonyai
- állandóság és változás felfedezése irányítással, egyszerű példákkal
- tájékozódás a közvetlen környezetben, a szűkebb lakótérben, lakóhelyen. Ismeretek a földrajzi környezetről konkrét tapasztalatokból merítve
- az élő és élettelen közötti különbség, az életjelenségekhez kötött élet-értelmezés elemi ismeretei
- törekvés az ember számára fontos egészségmegőrző szokások elsajátítására: egészséges táplálkozás, tisztálkodás, mozgás
- a használati tárgyak anyagainak felismerése, az anyagfogalom biztos használata

- a hétköznapi folyamatokban előforduló energiafajták és energiahordozók bemutatása példák segítségével
- egyszerű megfigyeléseken, tapasztalatokon alapuló időjárás-megfigyelés, a változások értelmezése
- az élővilágban működő egyensúly szerepének bemutatása az életből vett példákon keresztül
- ismeretszerzés saját szervezete működéséről, felépítéséről — megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével
- a gyakoribb betegségek megelőzése, a gyógyítás mindenki számára elérhető módozatainak ismerete, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismerése, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásainak megismerése. Önismeret, önellátás, egészségmegővő készségének fejlesztése.
- a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeinek működtetése, a fizikai ismeretek alkalmazása a működtetés során
- felismertetni a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat. A háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályok megismerése. Felelősségérzet kialakítása és fejlesztése magunk és környezetünk iránt, ok-okozati összefüggések, következmények felismerése, következtetések levonása.

1.5.4.6. Földünk és környezetünk

A mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik – a rehabilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat hordozva.

A műveltségi terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a gondolkodási funkciók fejlesztése: megfigyelés, elemzés, összehasonlítás, elvonatkoztatás, probléma-felismerés, ok-okozat összefüggés meglátásának képessége
- a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése
- a rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és térképösszefüggéseinek felismerése
- biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában
- tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete
- az idő észlelés fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban
- kommunikációs képességek – kérdezni tudás, szak kifejezések használata
- tanulási szokások megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, munkalap használata

Fejlesztési feladatok:

- ismeretszerzés, tanulás – a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése, információk szerzése, kezelése
- tájékozódás a földrajzi térben és időben
- tájékozódás földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban

- tájékozottság a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban
- a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása, folyamatos gyarapítása
- tájékozottság a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben — a természetföldrajzi övezetesség társadalmi-gazdasági életben való megnyilvánulásainak felismertetése példákon keresztül
- a világgazdaság működésének a napi életünkre gyakorolt hatásai — példák segítségével

1.5.4.7. Művészetek

Az iskolai nevelés, oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megismerést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széleskörű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a differenciális megvalósítására.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése
- képzelet, kifejezőkészség, kreativitás, fejlesztése
- harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése
- a figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése
- az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése
- a térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól
- a kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban
- a finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése
- az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése
- az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása
- felelősségérzet kialakítása és fejlesztése magunk és környezetünk iránt, ok-okozati összefüggések, következmények felismerése, következtetések levonása.

Fejlesztési feladatok:

- téri helyzetek leírása szóban, megjelenítése szabadkézi rajzban
- egyszerű közlő ábrák értelmezése
- a kezdeményező, az alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése
- változatos technikák alkalmazása az önkifejezésben, az alkotásban
- az egyéni ízlés, stílus érvényesítése a saját tárgy készítésében
- a művészi alkotásokban megismert konfliktusok értelmezésével a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakításának segítése
- zenei képesség fejlesztése (írás-olvasás, énekhang, zenei memória, fantázia)
- az életvezetés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését szolgáló képességek fejlesztése.

1.5.4.8. Informatika

A műveltségi terület – igazodva az informális társadalmi elvárásokhoz – középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és készségfejlesztést állítja. A mindennapi élet szerves részeként jelenlévő informatikai ismeretek, illetve az informatikai ismerethordozók használatának készsége, az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóinknak képessé kell válniuk az informatika eszközrendszerének alapvető használatára. Ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy ezen a területen fokozott mértékben figyelembe vesszük a Waldorf-pedagógia sajátos szemléletét (lásd a Pedagógiai program *Digitális kultúrára* vonatkozó részét).

A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Érzékszervi megismerések
- Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása
- Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése
- csoportosítások, következtetések
- algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- a gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése
- a figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése
- felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése
- analízis, szintézis

Fejlesztési feladatok:

- a számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is
- a hálózat eszközként való használata ismeretek gyűjtéséhez, kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához
- gyakorlati problémák megoldása a dokumentumok készítésével
- eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuknak megtanulása, szokások kialakítása.

1.5.4.9. Életvitel és gyakorlat

A tanuló egyediségének, megváltozott tulajdonság-együttesének figyelembevételével hozzájárul a cselekvési, a szociális, a kommunikációs kompetenciák kialakításához. A sérülésspecifikus jegyek figyelembevételével épít a NAT ezen műveltségi területen megfogalmazott alapelveire, kiemelt fejlesztési területeire, fő témaköreire, feladataira.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs /rehabilitációs feladatai:

- a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák, felismerése, összefüggések megoldása,

ok-okozat felfedezése

- a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, kíváncsiság, motiváltság ébrentartása
- a cselekvőképesség fejlesztése, önellátás, környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása
- motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akaratú mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása
- a munkához való helyes viszonyulás, az érzelmek, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése
- a reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása
- szociális képességek fejlesztése

Fejlesztési feladatok:

- a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegővő problémakörének felismerése, személyes lehetőség és szerep az életvezetésben, az egészség megővésében, életvezetési problémák felismerése a családi környezetben, a testi- lelki-szociális egészség megőrzésében
- tapasztalatszerzés a mesterséges környezetről, szabálykövető magatartás a mesterséges környezetben, anyagok, formák, egyszerű szerkezetek megfigyelése, az anyagalakító tevékenység műveletei
- gazdálkodás az anyaggal, energiával, a munkával és az idővel
- az egyéni tulajdonságok és eredményesség összefüggései a tervezés, szervezés, kivitelezés során
- önértékelő-, ítélőképesség, az individuális különbségek megfogalmazása
- a napi ismétlődő háztartási feladatok felismerése, tevékenységek ön- és környezetellátásban, gyakorlottság az egyszerűbb háztartási munkában, szerszámok, gépek használatában, a szolgáltatások igénybevételeiben
- tapasztalatszerzés a jövedelem beosztásában, tudatosság a takarékoságban
- érzékenység a közvetlen környezet, a lakás formái, esztétikai világában, az otthon nyugalmanak, mint értéknek, örömforrásnak elfogadása, szükségletek és lehetőségek felismertetése egyéni sajátosságok szerint
- a minőség, a tudatos fogyasztás ismeretei, reklámok értelmezése, szelektálás, viszonyulás
- az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlődése, tapasztalatok a legfontosabb pályákról, a hozzájuk vezető utakról, lehetőségekről, valóság és a vágyak valamint a realitások összehangolása

1.5.4.10. Testnevelés

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében gyakori a helytelen testtartás, mozgásos ügyetlenség, a diszharmonikus, az inkoordinált mozgás. A tanulók egy részénél mozgásfogyatékoság nehezíti a cselekvéses tanulást, aktív mozgástevékenységet. Mindezek szükségessé teszik, hogy az általános testnevelés körét kibővítve, a gyógypedagógia és ezen belül a szomatopedagógia eszközei segítsék eljuttatni a tanulókat a rendszeres testedzés, a mozgásos játéktevékenység örömeihez, a mozgásbiztonsághoz.

A műveltségi terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkészséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére
- tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére
- fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet
- kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében
- a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyiszavak felfogása, használata, a téri biztonság erősítése
- a szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése
- a tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása
- önismereti képesség fejlesztése, önállóság erősítése

Fejlesztési feladatok:

- az erő, az állóképesség, a gyorsaság, az ügyesség növelése
- koordinációs képesség, mozgástanulási képesség, mozgásszabályozó képesség, mozgásalkalmazkodó képesség, egyensúlyozó képesség, ritmusképesség, reakciók, téri tájékozódó képesség fejlesztése
- jellemtulajdonságok – akarat, bátorság – fejlesztése
- a megosztott figyelem képességének automatizálása
- helyzetfelismerő képesség fejlesztése
- tartásjavító és korrigáló gyakorlatok, prevenció és rehabilitációs feladatok, sporteszközök alkalmazásával is
- önállóan végezhető mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok

1.6. A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció, rehabilitáció

A gyógypedagógiai nevelés egészét átható rehabilitációs, rehabilitációs nevelés célja az enyhén értelmi fogyatékos fiatalok szocializációja, eredményes társadalmi integrációja. A fogyatékból eredő hátrányok csökkentését segítő programok az iskola sajátos nevelési igényű tanulóira irányuló helyi tantervnek részeként működnek. Megjelenhetnek tréning formájában, tantárgyi témaként, egy-egy terület önálló fejlesztési programjaként, beépülhetnek a tanítási órán kívüli programokba. A gyógypedagógus, a terapeuta – esetenként más szakember véleményének figyelembevételével – készíti el a fejlesztő programot, amely a tanuló sajátos nevelési igényeire, és egyedi tulajdonságainak fokozatos kibontakozását szolgálja. A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul, és a

programokon, tréningeken keresztül valósul meg. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás. Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység során a fejlesztő programok készítésekor és elemzésekor elsődlegesen azt kell figyelembe venni, hogy a gyógypedagógiai nevelés, a terápiás eljárás és eszközrendszer miként tud vagy tudott hozzájárulni a pszichikai, a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

1.7. Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének elvei

1.7.1. A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók csoportjába azok a tanulók tartoznak, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek. Tanulási és viselkedési problémáik specifikus tanulási zavarok, azaz

- diszlexia,
- diszortográfia,
- diszkalkúlia,
- diszgráfia és diszpraxia, mint a motoros képességek fejlődési zavara, valamint ezek maradványtüneteinek fennállása,
- fentiek együttjárása miatt a kevert specifikus tanulási zavarok,
- hiperaktivitás és figyelemzavar; továbbá
- a szocio-adaptív folyamatok zavarai, az érzelmi kontroll, ön, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségét mutató magatartásjellemzők,
- az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésében mutatkozik meg.

A normalitás övezetébe tartozó értelmi összteljesítményük mellett megjelenő teljesítmény és viselkedészavaraik a pszichikus képességek egyenetlen fejlődésének következtében alakulnak ki, és gyakran mutatnak az idegrendszeri folyamatok diszharmonikus szerveződéséből eredő együttjárást. Minthogy gyakran élnek át kudarchelyzetet, az iskolai teljesítményelvárások iránti közömbösség, elutasítás, illetve önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési problémák alakulhatnak ki. Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladásával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő. Az idegrendszer

csökkent terhelhetőségének jelei a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkoznak, hogy

- a tanulók általában fáradékonyabbak, a meteorológiai változásokra érzékenyebbek,
- az átlagnál, nehezebben tűrhetnek zajokat, viselik el a várakozás, kivárás okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak,
- gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint
- a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

1.8. Pszichés fejlődési – súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási – zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

1.8.1. A fejlesztés alapelvei

A pszichés fejlődési zavar miatt sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése a szakértői bizottság szakértői véleményére épülő egyéni fejlesztési terv alapján, egyéni sajátosságaik, szükségleteik figyelembevételével, a szülővel és a tanulóval történő megbeszélést követően történik. Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik. Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatni kell az osztálymunkában résztvevő pedagógusokat, szaktanárokat, különös tekintettel a gyermek osztálytanítójára/-kísérőjére.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni szükséges a további célkitűzések megtervezését megelőzően.

Az iskolai oktatásban érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható. A tanítás-tanulás folyamatában kiemelt figyelmet, a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése is, tehetségük gondozása, amely támogatja a pályaorientáció folyamatát is.

A pszichés fejlődési zavar miatt sajátos nevelési igényű tanulók oktatása intenzív terápiás céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. logopédiai osztályban, tagozaton), valamint a többi tanulóval együtt, integrált nevelés, oktatás keretében történhet.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat:

- a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása,
- a pozitív énkép és önértékelés kialakítása,
- a tanulás iránti motiváció és a kudarcűrő képesség növelése,
- a kortársakra és a felnőtt közösségre irányuló rendezett társaskapcsolatok kialakítása,
- a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

1.8.2. A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai specifikus tanulási zavarok esetén

A pszichés fejlődési zavar körébe tartozó jelenségeket, így az iskolai tanulási és viselkedési problémák kialakulását különböző tényezők idézhetik elő. Ezért a specifikus tanulási zavar valamint a viselkedésszerveződés zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel a szakértői bizottságok részéről.

A specifikus tanulási zavarok esetében a tanulók alapproblémája, hogy jó értelmi képességeik ellenére az olvasással (diszlexia), a helyesírással (diszortográfia), az írásmozgással (diszgráfia) és a számolással (diszkalkúlia) kapcsolatban az iskolai oktatás során feltűnő nehézségek jelentkeznek, általános értelmi képességeik és tanulási teljesítményeik között alulteljesítés formájában lényeges különbség áll fenn. Ennek az eltérésnek a hátterében a megismerési képességek különböző zavarai állnak, amelyek az olvasás, az írás, a helyesírás vagy a számolás területén önálló, (körülírt) vagy kevert típusú zavar (együttjárás) formájában jelenhetnek meg.

Diszlexia

Az olvasási képesség zavara, a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, amely önmagában és más jelenségekkel kombinálódva fordulhat elő.

Jellemzői:

- a hang-betű kapcsolat kialakulásának nehézsége
- hiányos fonológiai tudatosság: nehezített a beszédhangok megkülönböztetése, hangok, szótagok sorrendjének, rímek felismerésének nehézsége
- értelmes és értelmetlen szavak helyes/hibás olvasásának különbözősége
- gyenge rövid távú emlékezet, a hallott szöveg pontatlan és részleges feldolgozása
- rendhagyó szavak szabályosítása olvasásnál
- írott szavak felbontása a szavakat alkotó hangelemekre
- vizuális felismerési zavarok, vizuálisan hasonló betűalakok esetén

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus olvasászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkor osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, segítse az olvasás eszközzé válását az ismeretek

megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság,
- a rövid távú emlékezet,
- az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése,
- a testséma biztonságának kialakítása,
- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analízáló-szintetizáló módszerrel,
- az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával,
- speciális olvasástanítási program alkalmazása,
- az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

Diszortográfia

A helyesírási képesség zavara, nagy gyakorisággal társul diszgráfiával, de az együttjárástól függetlenül egyik önálló megjelenési formája a specifikus tanulási zavaroknak.

Jellemzői:

- a centrális auditív feldolgozás, a fonémafeldolgozás zavara,
- beszédhangok nehezített megkülönböztetése a fonetikai, fonológiai jellemzők pl. (időtartam, zöngéesség mentén),
- helyesírási hibák halmozódása,
- a tollbamondás utáni írás hibái.

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus helyesírászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkor osztályfokának megfelelő helyesírási készségét, segítse elő az anyanyelvi kompetencia kialakulását, az írott nyelv használatának korosztályi szintű alkalmazását.

A fejlesztés feladata:

- a fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség,
- a rövidtávú emlékezet fejlesztése,
- a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása
- a figyelem és az önértékelési képesség fejlesztése.

Diszgráfia

Az írás grafomotoros jellemzőinek zavara.

Jellemzői

- csúnya, torz, nehezen olvasható íráskép,
- szaggatott betűalakítás és betűkötések,
- rossz csukló, -kéz,- ujjtartás, az íróeszköz helytelen fogása, görcsösség,
- egyenetlen ritmusú, strukturálatlan íráskép, formai és aránybeli hibák,
- kialakulatlan kézdominancia,
- lassú tempójú írás, központosítás, hiánya, nagybetűk használata és betoldása a kisbetűk közé,
- fonológiai-nyelvi jellemzők zavara (nyelvtan, mondat szerkezet, helyesírás).

A fejlesztés célja:

A specifikus írászavar javításának feladata az iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő írás készséggel rendelkezzen, képes legyen azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

A fejlesztés feladatai:

- a mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra,
- a testséma biztonságának kialakítása,
- a vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezés),
- a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése
- sikertudat kialakítása.

Diszkalkulia

A számolási képesség specifikus zavara. A specifikus számolási zavar a különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

Jellemzői:

- a szimbólumok felismerésének és tartalmi azonosításának nehézségei,
- a mennyiségfogalmak kialakulásának hiányosságai,
- a mennyiségfogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a számsor- és szabályalkotás zavara,
- a téri és síkbeli viszonyok érzékelésének hiányosságai,
- helyiérték megértésének, műveleti jelek értelmezésének, halmazok, mennyiségek összehasonlításának nehézségei,
- szerialitási zavar, számlálási és becslési képesség hiánya,
- számértékek szimbolikus funkciójának értelmezési nehézségei,
- mennyiség és arab szám megfeleltetés és a számértékek összehasonlításának

- nehézsége,
- számjegyekre vonatkozó lexikai hibák,
- komplex aritmetikai műveletek értelmezésének problémái,
- gyenge verbális emlékezet, a számmemória és az általános memóriateljesítmény különbsége
- figyelemzavar.

A fejlesztés célja:

A specifikus számolási zavar esetén a fejlesztő munka feladata iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein. A számolás elkülönülten szerveződő képességrendszer, amelynek számos kapcsolata van a beszéd, az olvasás és az írás rendszereivel, ezért a számolási zavarok a specifikus tanulási zavarok és nyelvi zavarok különböző megjelenési formáival együtt járhatnak. A diszkalkuliás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés feladatai:

- a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése,
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása,
- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,
- a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése,
- a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása,
- a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,
- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása,
- a diszkalkulia reeducáció speciális terápiás programjainak felhasználása,
- az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Hiperaktivitás és figyelemzavarok

A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nagyfokú impulzivitásukkal, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek. A hiperaktivitás és/vagy figyelemzavar megállapítása többlépcsős diagnosztikus folyamat eredménye, szülői és tanári kérdőívek kitöltését, közvetlen megfigyelést, speciális differenciáldiagnosztikai vizsgálatok elvégzését követően.

Jellemzői:

- szóródó, terelhető figyelem, hosszabb ideig nem képes összpontosítani,
- komplex feladatokra nem képesek szervezett választ adni, az elterelő ingereket gátolni,
- az impulzivitás következtében kialakuló meggondolatlan viselkedés, esetként düh, haragreakciók,
- motoros nyugtalanság (babrálás, széken hintázás, ülőhely elhagyása, stb.),
- megkezdett tevékenység befejezetlensége,
- ingersorozatok hibás kivitelezése,
- tantárgyi alulteljesítés (főként, nyelvi, számolási feladatokkal kapcsolatban)
- én-bizonytalanság, másodlagos pszichés tünetek.

A fejlesztés célja a figyelemszabályozás és a viselkedés egyensúlyának megteremtése.

A fejlesztés feladatai:

- team-munka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés,
- speciális figyelem-tréning,
- a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése,
- fokozott egyéni bánásmód,
- az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése,
- feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése,
- motiválás, sikerélmény biztosítása.

Szocio-adaptív folyamatok zavarainak következtében kialakuló viselkedésszervezési problémák

Olyan nehézségek, amelyek az érzelmi kontroll, ön,- vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségében az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésében mutatkoznak meg. Minthogy a magatartásjellemzőkben hasonlóság figyelhető meg, szükséges hangsúlyozni, hogy ezeknek hátterében elsődlegesen idegrendszer működési zavar, az ún. végrehajtó funkciók zavara és nem környezeti ártalom húzódik meg.

A fejlesztés célja:

- a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása,
- a szélsőséges megnyilvánulások leépítése,
- az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

A fejlesztés feladata a fejlesztési cél alá rendelt szempontok figyelembevételével történik.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások alkalmazása,
- pszichoterápia,
- a figyelem és egyéb kognitív képességek fejlesztése,
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása,

- önértékelési képesség fejlesztése,
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása,
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

1.8.3. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet az első évfolyam két tanévi időtartamra történő szétbontása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának az időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

1.8.4. A NAT alkalmazása

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

1.8.4.1. Kiemelt fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhat.

1.8.4.2. A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a tanítási-tanulási folyamat azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított.

A helyi tanterv kiemelten kezeli az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését. E feladatok minden műveltségterületen megjelennek. Célzottan szerepet kaphat az Ember és társadalom, a Művészetek és ezen belül a Dráma és tánc fejlesztési feladatai között. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése, az olvasásértés fejlesztése a Magyar nyelv és irodalom műveltségi terület fejlesztési

feladatai között kap kiemelt szerepet. Az Idegen nyelvek tanításánál a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt. A Művészetek műveltségi területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van. A Testnevelés és sport műveltségi terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása és/vagy gyógyúszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is javasolt. A Matematika területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést. Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

1.9. Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban a pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába. Ebből a szempontból fontos a gyermekneurológiai, a fülészeti, valamint a szemészeti vizsgálat, szükség esetén az érzékszervi gyógyítás. A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt. A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata.

1.5. Sajátos iskolai szervezeti működés

Minden Waldorf-iskola szervezeti működése azoknak az alapelveknek megvalósítására törekszik, amelyeket Rudolf Steiner a szociális élet hármas tagozódásáról fogalmazott meg. Azon dolgozunk, hogy egy Waldorf-iskola lehetőségeire építve segítsük a hármas tagozódású szociális élet kialakulását, mely:

- a „szellemi élet” területén a szabadságot
- a „jogi élet” területén az egyenlőséget
- a „gazdasági élet” területén pedig a testvériséget helyezi előtérbe

A szellemi szféra működését a jog kell, hogy garantálja, és a gazdaságban megtermelt javak fedezik a költségeit. A működéshez szükséges pénz áramlását a jogi élet szabályozza, biztosítja. A Waldorf-iskolák megfigyelik, elemzik, feldolgozzák a társadalom aktuális működésével

kapcsolatos tapasztalataikat. Eszerint a Waldorf-pedagógia legfontosabb célja a teljes társadalmi közösségi élet megújítása.

Az iskolák intézményi működésével kapcsolatban „tanárköztársaságról” beszél. Ebből következik, hogy az iskolák igazgatását, vezetését a tanárok az általuk választott öngazgatási formában látják el. Az intézmény működtetésébe bevonják a fenntartó, illetve a szülők képviselőit is.

A Waldorf-iskolák fenntartói az alapító szülők akaratától függően jelenleg egyesületek, illetve alapítványok lehetnek. A gazdaságban keletkezett pénzt az állam, illetve a fenntartó szülők az iskola fenntartóján keresztül juttatják el az iskolának. Az iskola költségvetése a fenntartó és az iskola párbeszéde során alakul ki.

2. A Waldorf-pedagógia alapján működő intézmények Waldorf-kerettanterve, mint a nevelés-oktatás tartalmi kérdéseire vonatkozó egyedi megoldás, illetve mint az intézmény nevelési programjának és helyi tantervének alapidokumentuma

A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve 2020 a dokumentum mellékletét képezi.

3. Az intézmény helyi megoldásai a kerettanterv által kijelölt keretek között

Iskolánk 1-13. évfolyamának tantárgyi rendszerét és éves óraszámait a Kerettanterv szerint alkalmazza.

Mozgás és testnevelés

Az ehhez a tantárgyhoz kapcsolódó kötelezően választható testmozgás az alábbiak szerint valósul meg:

- 1-2. osztályban erdőjárás az osztálytanítóval
- 3-4. osztályban az osztálytanító által tartott mozgásóra - ugrókötelezés, fogók, labdajátékok, szabad játék

Digitális kultúra

A 7. osztálytól a kerettanterv által meghatározott óraszámban tanítjuk.

Idegen nyelvek

Iskolánkban az 1-12. évfolyamon oktatott két idegen nyelv az angol és a francia. A két nyelv között súlyozás nincs, mindkettőt a kerettanterv által meghatározott óraszámban tanítjuk. 13. osztályban csak azt a nyelvet tanulják a diákok, amelyből érettségire készülnek.

Kertművelés

A kertművelés órákat a fenntartó alapítvány tulajdonában lévő kiskertben tartjuk a kerettanterv által meghatározott óraszámban.

Művészeti órák

Kézművesség az 5-8. osztályban: fafaragás

Kézművesség a 9-10-11. osztályban a kerettanterv által felkínált kézműves tevékenységek közül a következőket választottuk:

- 9. osztályban faművesség
- 10. osztályban faművesség
- 11. osztályban faművesség

Gyakorlatok

A kerettanterv által meghatározott gimnáziumi gyakorlatok közül intézményünkben évfolyamonként a diákok a következő gyakorlatokon vesznek részt:

- 9. osztályban mezőgazdasági gyakorlat
- 10. osztályban ipari, amit munkahelyi gyakorlatként rögzítünk
- 11. osztályban szociális gyakorlat

A 12. osztályban az egyéni éves munka és az osztály drámaelőadása jelenti a Waldorf-érettségi erőpróbáit.

Minden évfolyam részt vesz a Szabad Gondolatok Alapítvány által kidolgozott Techné tantárgy megismerésére létrehozott egyhetes táborban. Ennek idejét a tanév elején egyeztetjük a szervezőkkel, ami bekerül a Munkatervbe, azon belül a Tanév rendjébe.

A Waldorf-iskolában fontos szerepet kap a sokrétű művészeti tevékenység. Az alkotási folyamatokon keresztül formálódik, bomlik ki tanulóink személyisége, és a kooperatív feladatok teljesítése által fejlődik önállósága és szociális érzékenysége. E célt szolgálják a rendszeres művészeti és drámaelőadások:

- tanév végén a dráma-napon minden osztályfokon
- a 8. osztály végén egy nagyobb színdarab bemutatása és az általános iskolai tanulmányokat lezáró éves munka
- a 12. osztály végén egy egész estés színdarab bemutatása és a tanulmányokat záró mestermunka elkészítése.

Az államilag elfogadott Waldorf-kerettantervben a gimnáziumi négy év (9-12. osztály), az általános iskolai megalapozás után, elsősorban a tanuló képességeinek kiteljesítéséről szól. Ezért a diákok tanulmányaik alatt projektheteken, valamint az életkoruknak megfelelő gyakorlatokon (mezőgazdasági gyakorlat, földmérés, szociális intézményben való munka, ipari gyakorlat) is részt vesznek.

A hagyományos, állami rendszerű érettségire, valamint a felsőoktatási felvételre való koncentrált felkészülés alapvetően a 13. osztályban történik, az emelt szintű érettségire készülők vagy az érdeklődők már 11. osztálytól fakultációs órákon is tanulhatják választott tantárgyaikat.

4. A pedagógiai program egyéb részei

4.1. A tanulók felvételének és átvételének helyi szabályai

A Waldorf-iskola nem kötelező felvételt biztosító iskola. Az első osztály kialakítását a leendő osztálytanító és az iskolában tanító tanárok közösen végzik. Az iskolánk tanulói létszáma maximum 216 fő lehet az általános iskolában és 125 fő a gimnáziumban.

A Pentelei Waldorf Iskola általános pedagógiai célkitűzése a gyermekek harmonikus, egészséges fejlődése, ennek következtében a jelentkező gyermekeknél nem a jövőben várható teljesítmény a felvétel kritériuma. Igyekszünk olyan osztályokat kialakítani, amelyekben a különböző temperamentumú, lelki alkatú gyermekek között egyensúly van, ugyanakkor figyelünk a fiúk-lányok arányára is. A leendő osztály összetételének kialakításánál fontos szempont az, hogy az osztályközösség a lehető leghatékonyabban tudjon működni, ezért törekszünk az egyensúly megtartására miszerint a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek ne legyenek túlsúlyban.

Megismerjük a szülők iskolaválasztási szempontjait is, ez ugyanis döntő jelentőségű az elkövetkező időszak pedagógiai együttműködésének sikere érdekében.

Az iskola az érdeklődő szülők számára a beiratkozási időszak előtt több hónappal előadás-sorozatot indít. Ezeket a Tanári Kollégium tagjai, szülők és meghívott gyakorlott Waldorf-pedagógusok tartják. Az előadók a Waldorf-pedagógia alapelveinek, fő irányvonalainak ismertetése mellett ilyenkor betekintést nyújtanak a pedagógia szellemi háttérébe, a módszertanába, az iskola életének jellegzetességeibe.

Ezt követően a szülők jelentkezési lapot töltenek ki, melyen a megadott kérdések alapján részletesen le kell írniuk gyermekük eddigi fejlődését, és indokolniuk kell az iskolánkba való jelentkezésüket.

A gyerekek számára szervezett játékos ismerkedés és a szülőkkel folytatott beszélgetés során az első osztály összeállításáért felelős beiskolázási tanári csoport - amennyiben arra lehetőség van, a leendő osztálytanító vezetésével - igyekszik minél pontosabb képet kialakítani a gyermekről, a szülőkről, a családban kialakult szülő-gyermek kapcsolatról.

Ezen alkalmakon a szülők és pedagógusok kölcsönösen választ kaphatnak a felmerülő kérdéseikre.

Egy, a gyermekek számára szervezett csoportos játékos ismerkedésen a foglalkozáson részt vevő pedagógusoknak alkalmuk van az iskolába jelentkező gyermekek alaposabb megismerésére. A személyes találkozók végén a tanárok összegzik tapasztalataikat, és a leendő

osztálytanító javaslatait, érveit, szándékát figyelembe véve a Tanári Kollégium hozza meg a végleges döntést. A felvételtől és az elutasításról az iskola határozati formában értesíti a szülőket.

A felvételi folyamatba, a Tanári Kollégium bevonja az iskola Extra lesson tanárát.

Az iskolában felmerülő térítési díjak mértékéről, a hatályos fizetési rendről a felvételi eljárás során tájékoztatjuk a szülőket.

A tanév közben vagy az új tanév kezdetén jelentkező szülők felvételi kérelemmel fordulhatnak iskolánkhoz. A jelentkező családot megismertetjük az iskola pedagógiai célkitűzéseivel, módszereivel, és elmondjuk, hogy az iskola milyen együttműködést kíván a szülőtől. Az iskola a felvételi folyamat megkezdése előtt a szülőtől információt kér a gyermek tanulmányi eredményeiről és a hiányzásairól.

Ezt követően az osztálytanító az osztályban tanító kollégáival együtt mérlegeli, hogy az osztály tud-e újabb gyermeket befogadni.

Az iskola a szülőkkel folytatott beszélgetésen túl, - mely két tanár jelenlétében zajlik - a gyermeknek lehetőséget biztosít az iskolába járásra egy próbahéten keresztül. 1. és 2. osztályban a játékos ismerkedésre is sor kerül.

A felvételtől az osztálytanító a Tanári Kollégium egyetértésével hoz döntést, amiről értesíti a szülőket.

A felvételi folyamat a Pedagógiai megállapodás aláírásával zárul.

4.2. A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei

Az évfolyamok tantárgyakra vonatkozó követelményeit a Kerettanterv tartalmazza.

Alapfokú képzés és művészeti vizsgák követelményei

A tanulmányok alatt a művészetoktatáshoz kapcsolódóan két vizsga követelményeinek kell megfelelniük a diákoknak.

Művészeti alapvizsga:

A művészeti képzés alapfokú szakasza az 1-8. évfolyamokat foglalja magában, ezt a szakaszt zárja a művészeti alapvizsga. A nyolcadik tanév során a tanulók „éves munkát” végeznek, mely egy szabadon választott témának elméleti, művészeti és gyakorlati összetevőket tartalmazó feldolgozása. Része egy „mestermunka”, mely egy tárgy művészi kivitelezésű megvalósítása, illetve előadóművészeti tárgy választása esetén élőben bemutatott zenei vagy színi alkotás.

Az alapfokú művészeti vizsga, az éves munka szóbeli előadása elsősorban az osztály és a szülők (esetleg más meghívott tanárok és diákok) előtt viszonylag szűk, zárt körben zajlik. A korábban leadott írásbeli munkát, a gyerekek által maguk készített gyakorlati-művészeti munkát és a szóbeli előadást egyaránt az osztálytanító értékeli. Az osztálytanító írásos értékelése az év végi szöveges értékelés, az év végi bizonyítvány része.

Művészeti záróvizsga:

A művészeti záróvizsga a továbbképző szakasz (9-12. évfolyam) lezárása. A vizsga a 12. évfolyam éves munkájának művészeti részét képezi. Az éves munka elméleti (tudományos) és gyakorlati (művészeti) részből áll. A művészeti záróvizsgát a diákok különböző előadóművészeti ágakkal is kiegészíthetik, például: zeneművészet, táncművészet, euritmia, képzőművészet. A művészeti záróvizsgájuk egy szóbeli előadással zárul, amelyben bemutatják a kutatási területüket vagy a választott témájukból egy jellegzetes példát kiemelve, azon keresztül mutatják be az egész munkájukat. A határidőre leadott írásbeli dolgozatot és a szóbeli előadást egyaránt a belső témavezetőn kívül a tanári kollégiumhoz tartozó opponens is véleményezi. Az írásos értékelések hivatalos másolatát az iskola dokumentumként megőrzi. Az írásbeli munkák másodpéldánya pedig az iskola könyvtárába kerül, amelyek az iskola diákjai, tanárai és más érdeklődők számára szabadon hozzáférhető.

Iskolánk a pót- és értékelő vizsgákat a jogszabályok szerint tartja.

Tanulmányok alatti egyéb vizsgák: osztályozó, javító, különbözeti vizsga

A tanulónak osztályozóvizsgát kell tennie teljesítményének értékelése céljából, ha a tanítási év során jogszabályban meghatározott mértékű igazolt és igazolatlan hiányzást gyűjtött össze. (Alapfokú művészeti intézményben a tanítási órák egyharmada, ill. egy adott tantárgyból a tanítási órák több, mint 30%-a), továbbá, ha felmentették a tanórai foglalkozáson való részvétel alól. Időpontjait a tanári kollégium jóváhagyásával az érintett szaktanárok jelölik ki. Az előrehozott érettségi miatt szervezett osztályozóvizsga időpontját a pedagógiai kollégium jelöli ki. Az osztályozóvizsga legkésőbbi lehetséges időpontja az érettségi vizsgaidőszak megkezdését megelőző utolsó munkanap. A tanulónak az adott félévi teljesítményének értékelése céljából szervezett osztályozóvizsgára a félév utolsó hetében kerül sor. A pontos időpontot a tanári kollégium jelöli ki. Különbözeti vizsga az egész tanév során kérvényezhető. A kérvényt az indoklással együtt az iskola vezetőségének kell benyújtani. Pozitív elbírálás esetén a vizsga időpontját ki kell tűzni, és az érintett tanulót értesíteni kell. Egyes tantárgyak követelményeinek nem teljesítése esetén javítóvizsgára kerülhet sor, amelyet augusztus 21-31. között tartunk.- Az osztályozó, különbözeti és pótvizsgák szabályai: - a tantárgyat tanító pedagógus döntése szerint a vizsga lehet írásbeli és/vagy szóbeli, a művészeti tárgyak, a bothmer gimnasztika és az informatika esetében gyakorlati is. - A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő tantárgyanként hatvan perc. Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. - Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania. Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.¹⁴ - gyakorlati vizsga pontos követelményeit a szaktanár határozza meg, és erről írásban értesíti a tanulót a vizsga időpontjával együtt. - Az adott vizsga követelményrendszere a kerettanterv évfolyamokhoz és tantárgyakhoz kötött minimálisan elvárt tartalmi elemeire épül. Ezek alapján az osztálytanító vagy az érintett szaktanár határozza meg a követelményeket, és saját hatáskörben értékeli a tanulót.

4.3. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók

- megismerjék az elsősegélynyújtás fogalmát,

- felismerjék a veszélyhelyzeteket,
- megismerjék a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit,
- elsajátítsák a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat,
- megismerkedjenek a mentőszolgálat működésével, elsajátítsák a segítségkérés formáit, a mentő hívásának módját.

A tanulók életkoruknak megfelelő szinten foglalkoznak a legfontosabb elsősegély-nyújtási alapismeretekkel a tanórai és a tanórán kívüli egyéb foglalkozások keretében. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai feladatok:

- a balesetek megelőzése
- a tanulóknak az alapvető elsősegély-nyújtási módok bemutatása, ezek gyakorlása
- a pedagógusok elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésen való részvételének támogatása
- az iskolai elsősegélyhely, elsősegélynyújtó felszerelések biztosítása, tanulókkal való megismertetése

A feladatok megvalósításának elősegítése érdekében az iskola kapcsolatot épít ki az Országos Mentőszolgálattal, Magyar Ifjúsági Vöröskereszttel és az Ifjúsági Elsősegélynyújtók Országos Egyesületével.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását szolgáló iskolai tevékenységek

Az egyes tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó ismeretek

Tantárgy	Elsősegély-nyújtási alapismeret
természetismeret, biológia	sérülések ellátása, allergiás tünetek, kezelése, vérzések csillapítása, légzési akadályok elhárítása, rovarcsípések enyhítése, újraélesztés alapfogásai
kémia, fizika	vegyszerek és mérgek hatásai, forrázás veszélyei és kezelése, égési sérülések és azok ellátása, gázok okozta mérgezés tünetei és a segítségnyújtás módja

mozgás és testnevelés, dráma	esés, húzódás, rándulás, ficam tünetei és kezelése, teendők komolyabb sportsérülések esetén
vizuális kultúra: festés, rajz-grafika	festékek, ragasztók káros hatásai és tünetei
informatika	számítógép káros hatásai és a felelős használat elsajátításának módja
kertművelés, kézművesség	szerszámok, eszközök sérülésveszélyei, a sérülések ellátása
zene	hangszálak sérülései és a probléma megelőzése a fül, a hallás védelme

A tanórán kívüli egyéb foglalkozások szervezése

Minden évben egyszer projekt-hetet szervezünk iskolánk minden évfolyama számára.

A foglalkozások vezetői: az intézmény pedagógusai és diákjai, kortárs segítők, meghívott szakemberek, együttműködő szervezetek (védőnő, iskolaorvos, mentőorvos).

A projekt-héten minden évfolyam az életkorának megfelelően részesül az elsősegélynyújtási ismeretekben.

Kiemelt területek: mérgezés, égés, vérzés, áramütés, törés, újraélesztés, függőségek.

- 1-3. osztályban elsősorban a balesetek megelőzésére, a segítségkérés fontosságára és módjára fektetjük a hangsúlyt, melyet sok szemléltetéssel, játékkal, történettel mélyítünk el a gyerekekben (tapasztalatszerzés, átélés, képi megfogalmazás). Látogatást teszünk a városi mentőállomáson és tűzoltóságon.
- 4-5. osztályban már az elsősegélynyújtás egyszerűbb módjait is megismertetjük a gyerekekkel (pl. vágott seb, horzsolás, agyrázkódás, napszúrás ellátása, kezelése).
- 6-7. osztályban az ok-okozati összefüggések megértése is hangsúlyossá válik. Az elsősegélynyújtás formáit egyre inkább kiterjesztjük (pl. stabil oldalfekvés, alacsony vércukorszint kezelése, nyomókötés).
- 8. osztályban a fentiek magasabb szintre emelése és gyakorlása mellett a gyerekek megismerkednek az áramütés okozta balesetek teendőivel, az újraélesztés technikájával.
- A 9-12. évfolyamokon rendszeresen tartunk beszélgetéseket a következő témákban:

- drogprevenció (tudatmódosító- és kábítószeres hatása, használatuk veszélyei),
- egyéb függőségek veszélyei és kezelése, például: cigaretta, alkohol, médiahasználat, játék, virtuális világ.

A foglalkozások vezetői: az intézmény pedagógusai és diákjai, kortárs segítők, meghívott szakemberek, együttműködő szervezetek.

4.4. Diákönkormányzat - A tanulónak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai

Az iskolánkban pedagógiai okokból diákönkormányzat 9. osztálytól kezdve működik. A tanulók és diákköreiből diákönkormányzatot hozhatnak létre.

A Waldorf-pedagógia célja, hogy a gyermek felnövekedve saját maga állította belső célok felé haladjon. Ezért a diákönkormányzat megszervezése, működtetése a tanulók érdekérvényesítő igényének megszületésével, a tőlük induló kezdeményezés támogatásával tud megvalósulni. A vélemény-nyilvánítási jog minden tanulót megilleti, ennek gyakorlását a tanulók életkorának megfelelően segítik és támogatják a pedagógusok. Ezt a jogot a tanulók a tanítási órán, az óra menetéhez és a tanítás rendjéhez alkalmazkodva gyakorolhatják, továbbá az iskolai élettel kapcsolatos kérdésekről véleményt alkothatnak, javaslataikat az osztálytanítók, osztálykísérők és szaktanárok közvetítésével vagy önállóan a tanári kollégium elé terjeszthetik, amely megtárgyalja azt.

A diákönkormányzat tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed, alapvető feladata a tanulói érdekképviselet, önszerveződés megvalósítása, az Iskola döntési folyamataiban való részvétel. A diákönkormányzat a Tanári Kollégium véleményének kikérésével dönt: saját működéséről, a működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról, hatáskörei gyakorlásáról, tájékoztatási rendszeréről, egy tanítás nélküli munkanap programjáról.

Véleményét ki kell kérni (és a kérdések tárgyalására képviselőjét meg kell hívni):

- az SzMSz jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt, az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor
- a házirend elfogadása előtt
- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez
- az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához

- az egyéb foglalkozások formáinak meghatározásához
- a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához
- az SzMSz-ben meghatározott ügyekben

4.5. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái; a tanulók, szülők/gondviselők értesítésével kapcsolatok szabályok

Pedagógusok és tanulók kapcsolata

A Waldorf-iskola egyik jellemzője a tanítvány és a tanár közötti mély, személyes kapcsolat. Az osztálytanító az a személy, aki a gyermek számára a tudás megszemélyesítője, az ismeretek forrása. Nyolc éven át (lehetőség szerint) ugyanaz az osztálytanító kíséri a gyerekeket, ő jelenti számukra az érzelmi biztonságot. A főoktatás alatt az ő vezetésével dolgozzák fel a tananyagot. Az osztálytanító a napi intenzív kapcsolat következtében jól ismeri a gyermekeket, az epochánként változó tantárgyak tanítása közben egyre árnyaltabb és pontosabb kép alakul ki benne róluk. Egyéni haladásukról osztálytanítójuktól és szaktanáraiktól a Waldorf-pedagógia elveinek megfelelő folyamatos szóbeli visszajelzést és írásbeli tájékoztatást kapnak. Az osztályt és az Iskolát érintő kérdésekről elsősorban az osztálytanítók, osztálykísérők adnak tájékoztatást. A 9. osztálytól kezdve az osztálykísérő tanár veszi át a tanulók kísérését, segítségét tanulmányaikban, figyelemmel kíséri egyéni életüket, személyiségük fejlődését. A gimnáziumban működő mentorrendszer közvetlenebb kapcsolatra ad lehetőséget egy-egy diák és tanár között.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban, egyénileg vagy választott képviselőik útján jelezhetik a Tanári Kollégiumnak vagy a Szülői Kollégiumnak, kérhetik a diákönkormányzat, valamint segítő tanára közvetítését is. Sérelem esetén a tanuló a szaktanáraihoz, osztálytanítójához/osztálykísérőjéhez, az iskolavezetéshez, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőshöz, a diákönkormányzatot segítő tanárhoz és a diákönkormányzat vezetőségéhez fordulhat.

Pedagógusok és diákképviselők kapcsolattartása

A diákönkormányzat egyik feladata, hogy segítse az Iskola tanulói és az iskolavezetés közötti kapcsolattartást. A tanulók és közösségeik az iskolai életüket érintő bármely kérdésben a diákönkormányzat útján is érvényesíthetik jogaikat. A 9. osztálytól kezdődően az egyes osztályok tanulói a tanév elején megválasztott diákönkormányzati képviselőn keresztül tartják a kapcsolatot a diákönkormányzat vezetőségével és közgyűlésével. A diákönkormányzat és az iskolavezetés kapcsolattartását a diákönkormányzat munkáját segítő tanár támogatja: segíti a

diákönkormányzati munkát, és minden fórumon képviseli annak érdekeit, napi kapcsolatot tart a tanulókkal iskolai problémáik kezelésében. A diákönkormányzat közgyűlése nyilvános, a diákönkormányzat működéséről a tanulók tájékoztatást kérhetnek a vezetőségtől. A közgyűlésekről a diákönkormányzat az üléseket követően az osztályképviselőkön keresztül tájékoztatja a diákokat. A diákönkormányzat mindenki számára elérhető az iskolaépületben.

Pedagógusok és szülők kapcsolattartása

A Waldorf-iskola mindig szülők elhatározásából jön létre. Munkájuk azonban nem ér véget az iskola elindításával, mivel az ott dolgozó pedagógusok nevelő partnerként tekintenek rájuk.

A szülőkkel harmonikus kapcsolaton alapuló együtt-munkálkodást szeretnénk kialakítani. Ez az iskola nem létezhetne sem lelkileg, sem anyagilag a sok szülői segítség nélkül. Hiszen valamikor ők indították az iskolát, és az iskolában tanító pedagógusoknak fontos, hogy a szülők jó helyen tudják gyermekeiket.

Az egyes szülőkkel, a szülői közösséggel, a Szülői Kollégiummal való megfelelő együttműködés, a szülőkkel való kapcsolattartás a Waldorf-iskola kiemelten fontos területe, amelynek kialakításáért és gondozásáért a Tanári Kollégium egésze felelősséggel tartozik.

A Tanári Kollégium a közvetlen kapcsolat több módját kínálja a szülők számára.

Az osztálytanító/osztálykísérő szoros kapcsolatot épít ki a szülőkkel. Először a felvételi folyamatban kerül sor személyes találkozásra, amely során a szülőkkel két pedagógus beszélget, bemutatják a Waldorf-pedagógia sajátosságait, az iskola működését. A gyermekeknek is lehetőségük van ismerkedésre a leendő elsősöknek szervezett iskolai játszótérházakban illetve a gimnáziumi felvételt megelőző műhelymunkákban, nyitott iskolai programokon (pl.: Ünnepváros vásár novemberben).

Az osztálytanító a tanévet megelőzően családlátogatást kezdeményez az elsős gyermekek és az újonnan érkező tanulók szüleinél, magasabb osztályfokon is, ha erre igény van.

A szülők az osztálytanítókkal/osztálykísérőkkel, illetve a szaktanárokkal előzetesen egyeztetett időpontban beszélgethetnek gyermekük fejlődéséről. E találkozásokat a szülők, illetve a tanárok egyaránt kezdeményezhetik.

A fogadóórák rendjében az osztálytanítók/osztálykísérők minden családdal személyesen beszélgetnek a tanulók munkájáról januárban és májusban a félévi és év végi írásbeli értékelések mellett. A szaktanárok szintén legalább félévente adnak lehetőséget a szülőknek a félévi munka értékelésére. Félévkor és év végén a gyermekek szöveges bizonyítványt kapnak. A 11. osztálytól kezdve ezt az érdemjegyek egészítik ki minden tantárgyból. Az év végi bizonyítványnak az osztálytanító részéről a gyermek felé irányuló személyes része a

bizonyítványvers az 1-8. osztályban. Ezek a versek - lehetőség szerint - nagy gonddal megformált, pedagógiai tapintatot tükröző saját szerzemények. Ugyanakkor a szülők a gyermek általános fejlődéséről és minden tantárgyról külön is szöveges értékelést kapnak. A jellemzésnek szabatos mondatokban megfogalmazott pontos leírásnak kell lennie. Ezekkel összhangban a szaktárgyi értékeléseknél is fontos az iránymutató tárgyilagosság: az elvégzett éves munka tartalmi összefoglalója után következik az egyéni munka értékelése.

Annak érdekében, hogy az iskola elveit, gyakorlatát, értékrendjét harmóniába hozzák a családok életével, az osztálytanítók/osztálykísérők havi rendszerességgel Szülői Estet szerveznek az osztályba járó gyerekek szüleinek. Ezek a Szülői Estek alkalmat adnak az eszmecserére, a tapasztalatok megosztására, a fontosabb életkori sajátosságok közös megértésére, feldolgozására. Programját az osztálytanító/osztálykísérő állítja össze, de témát a szülők is javasolhatnak. A szülők eleven kapcsolatot ápolnak az osztályt vezető tanárral és egymással is, ennek révén olyan szociális közeg jöhet létre, ami segíti a mindennapos gondok megoldását és nagyobb krízisek alkalmával is támogatást nyújthat a bajba kerülőknek. Ezen közvetlen emberi kapcsolattartás elengedhetetlen feltétele a gyerekek nevelésének, a közös felelősség tudatos kialakításának.

Ha a tanév során az osztályban nehézség merül fel, az osztálytanító/osztálykísérő tájékoztatja erről a szülőket személyesen, telefonon keresztül vagy e-mailben, és együtt keresik a megoldást. A szülőktől érkező minden egyéni megkeresésre a Tanári Kollégium nyitottan és készségesen áll rendelkezésre a szülőkkel való beszélgetésekre, melyet sokkal eredményesebbnek ítélnék, mint az írásbeli megkeresést, levelezést. A szülők írásbeli megkereséseire a jogszabályokban rögzített határidőn belül érdemi választ adunk. Ennek iskolánkban kidolgozott eljárásrendje a Panaszút.

A Szülői Kollégium a szülők önálló szerveződésű fóruma, amelybe osztályonként két-két szülőt delegálnak a közösségek. A szülők bevonása az iskolában zajló közösségi programok, ünnepek szervezésébe szintén erősíti az elkötelezettséget és lehetővé teszi a szülők számára a pedagógiai folyamatokba történő betekintést. Az iskolai rendezvények előkészítésében és megrendezésében az osztályok szülői közösségei a Szülői Kollégium koordinálásával az éves iskolai munkatervben meghatározott feladatok szerint vesznek részt. Az évszakünnepek, az év végi drámanap, a hangszeres bemutatók, melyek a gyermekek tanulmányi előmeneteléről adnak képet a szülőknek, szintén hozzátartoznak a kapcsolatok ápolásához. Ezen felül nyílt tanítási napokat szervezhet a Tanári Kollégium, amikor a szülők részt vehetnek a tanórákon. Rendszeresen hívjuk a szülőket nyitott előadásokra a Waldorf-pedagógiáról. A Szülői Estek,

fogadóórák és a nyílt tanítási napok időpontját az éves iskolai munkaterv határozza meg. A Tanári Kollégium negyedévente megbeszélésre hívja a Szülői Kollégium képviselőit.

Valamennyi programunkról, az elkövetkező időszak fontos iskolai eseményeiről elektronikus Hírlevél formájában heti rendszerességgel kap tájékoztatást az iskolai közösség. Az osztályközösségeknek van elektronikusan létrehozott levelezési csoportja, melyben sok egyéb hasznos információt tudnak megosztani egymással.

A Tanári Kollégium rendszeresen tartja a kapcsolatot az iskola különböző szervezeteivel. A pedagógusok és a szülők munkacsoportokat alakíthatnak az iskolában folyó munka segítésére.

Kapcsolat a fenntartóval és külső szervekkel

Az Iskola kiemelt kapcsolatot ápol fenntartójával, a Göllner Mária Waldorf Pedagógiai Alapítvánnyal. A fenntartó feladata az Iskola működéséhez szükséges jogi keretek és gazdasági feltételek megteremtése. A fenntartó a jogszabályban meghatározott intézményfenntartói tevékenységet a Tanári Kollégium által hozott döntések figyelembevételével látja el, biztosítva és támogatva a Waldorf-kerettantervben deklarált iskolai önigazgatást. Az Alapítvány és az Iskola döntéshozó testületei írásban tájékoztatják egymást üléseikről, döntéseikről. A fenntartó és Iskola együttműködésének területeit, az együttműködés formáit és szerveit, a feladat- és felelősségmegosztást részletesen az SzMSz szabályozza. A Tanári Kollégium és a fenntartó évente kétszer tart közös tanácskozást.

A Tanári Kollégium évente két alkalommal Intézményi konferenciát hív össze, melyre a fenntartó Alapítvány és a Szülői Kollégium képviselői kapnak meghívást.

Szülői fórum rendkívüli esetekben hívható össze a Tanári Kollégium, a fenntartó Alapítvány vagy a Szülői Kollégium kezdeményezésére.

A Tanári Kollégium szakmai találkozókat szervez az Alapítvány által fenntartott, de külön intézményként működő Csigadombi Waldorf Óvoda pedagógusaival évente 3 alkalommal az óvodai-iskolai átmenet megkönnyítése és közös programok szervezése céljából.

Elektronikus felületeken, az iskola honlapján adjuk közre a törvényben meghatározott információkat, valamint az aktuális eseményeket. Az utóbbiakat a Dunaújvárosi Waldorf-közösség Facebook oldala és a penteleiwaldorf Instagram oldal is tartalmazza.

Az iskolánk alapítása óta tagja a Magyar Waldorf Szövetségnek. A MWSZ által működtetett szakmai szervezet, a Waldorf Ház Pedagógiai Intézet szakmai programjain, képzésein rendszeresen részt veszünk.

A pedagógiai szakszolgálatokkal, gyermekjóléti szolgálatokkal a jogszabályokban meghatározottak szerint tart kapcsolatot. A gyermekjóléti szolgálatokkal a kapcsolattartás a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladata, amelyben közreműködnek az osztálytanítók, osztálykísérők. A tanulók veszélyeztetettségének észlelése, feltárása és jelzése a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek az Iskola minden pedagógusának feladata. A veszélyeztetettség feltárásában, a megelőzésben a gyermekjóléti szolgálat segítséget nyújt, az Iskola pedagógusai pedig az iskolai nevelő-oktató munka keretei között közreműködnek a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokban.

A helyi önkormányzattal és helyi képviselőivel állandó vagy eseti kapcsolatot tartunk fenn. Élő és együttműködő kapcsolatot ápolunk az iskolánk szomszédságában működő Pentelei Molnár János Szakképző Iskolával.

Mivel iskolánk lakóövezetben helyezkedik el, jó kapcsolatok ápolására törekszünk a szomszédokkal, ennek érdekében tájékoztatjuk őket az intézmény eseményeiről.

Az iskola-egészségügyi ellátást biztosító iskolaorvossal és védőnővel a tanulók egészségi állapotának megóvása érdekében az Iskola közvetlen és rendszeres kapcsolatot tart. Közreműködésükkel szervezi a tanulók iskolaorvosi, iskolafogászati, védőnői szűrését, a kötelező védőoltásokat.

Iskolánkban Extra lesson tanár segíti a gyermekek fejlődését.

4.6. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A napköziben 1-4. osztályos tanulók számára a napközis tanárok biztosítanak elfoglaltságot a kijelölt időben. Ekkor a gyerekek a tanárok által kiadott feladatot nem végeznék.

Iskolánkban az első két tanévben nem adunk házi feladatot.

Az 1. osztályban a gyerekek személyiségének formálódását a tanítás után elsődlegesen még mindig a szabad játék szolgálja. Ezzel együtt apró lépésekben megkezdődik az otthoni munka szükségességének, mint szokásnak a kialakítása (környezet megfigyelés, iskolai taneszközök rendbe tétele).

A 2. osztályban legfeljebb úgynevezett „szorgalmi” feladatokkal igyekszünk a tanulók érdeklődését az adott tananyag iránt felkelteni és fenntartani. Alapvetően igyekszünk a napi tananyagot olyan, a gyermekek érdeklődését felkeltő módon átadni a számukra, hogy készítenek érezzék a téma otthoni folytatására valamilyen gyakorlati vagy művészi tevékenység formájában. A délután és az este a napközben tanultak belső feldolgozására szolgál.

A 3. osztálytól az ismeretek elmélyítése miatt heti több alkalommal, fokozatosan felépítve kapnak a tanulók tanórán kívüli feladatokat a számolás, írás és olvasás begyakorlására. Naplót vezetnek, mely az olvasmányhoz kapcsolódik. Helyet kap benne a művészeti munka is. Az évek során az elvégzett feladatok feletti öröm már lehetővé teszi, hogy otthon is képesek legyenek egyre inkább önállóan dolgozni.

Az 5. osztálytól kezdve a tanulók a délutáni iskolai elfoglaltság keretében tanulószobán oldhatják meg a tanórán kívüli feladataikat (15-15h45-ig).

Az 5. osztálytól kezdődően a napi rendszerességet is szolgálva a gyermekek egyre több, egyre bonyolultabb és egyre nagyobb önállóságot igénylő, legfeljebb 30 percnyi házi feladatot kapnak. Ennek formája igen változatos lehet, a füzet-munkától a kiselőadás tartásán át valamilyen művészi vagy kézműves jellegű munka elvégzéséig.

A 6. osztálytól kezdve a tanítók és a szaktanárok egymással egyeztetve rendszeresen adhatnak házi feladatot a tanulóknak. Gyakran kell a diákoknak önálló gyűjtőmunkákat végezni és beszámolókat tartani. Az önálló munka értékes megnyilvánulásai a 8. osztályos éves munkák.

4.7. Az írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, számonkérések rendje

A gyermeknek olyan képességek kibontakoztatására van szüksége, melyekkel a későbbiekben önálló tanulásra lesz képes.

Ezért a tanár úgy készíti elő az ismereteket, olyan tapasztalatokat ad át a gyermekeknek, amelyek felkeltik az érdeklődésüket és öntevékenységre sarkallják őket.

A napi tanítás során, számtalan helyzetben a pedagógus felmérheti, számonkérheti, hogy ki hol tart a tanulásban. A tanulók időről időre beszámolnak ismereteik alakulásáról.

Az epochális rendben tanult közismereti tárgyak tanítására a reggeli tanórában kerül sor. A reggeli tanóra egy több részre tagolt egység. Első felében úgynevezett ritmikus gyakorlatokra kerül sor, amelyek időtartama és tartalma osztályfokokként és tantárgyanként változó. Ezt követi az előző nap tanultak átismétlése, ami egyszersmind a szóbeli számonkérés egyik módja is. További szóbeli számonkérésre kerülhet sor csoportos és egyéni formában.

Az első és második osztályosok tanulására a közös tanulás a jellemző.

A 3. osztálytól egyéni szóbeli beszámoltatás is történik, pl. a szorzótábla felmondása.

Az epochák és a szakórák során a tanulók füzetet vezetnek. Ezek szerkesztése, megfelelő szintű helyesírással történő vezetése, igényes elrendezése követelmény. A füzetek tartalmát a tanár folyamatosan ellenőrzi és értékeli.

Középtagozattól (5. osztálytól) már megjelenhet a számonkérésnek egy közvetlenebb formája is, az ún. tudáspróba, amely a tanult ismeretek elsajátításának szintjét hivatott ellenőrizni. A pedagógus szóbeli vagy írásbeli visszajelzést ad a diáknak az adott munkáról, esetenként százalékos formában is értékeli. A pedagógus a napi, heti és epochális visszatekintések kapcsán jegyzeteket készít a gyermekek haladásáról. Nagyon pontos képet alakít ki a gyermek képességeiről és azok változásairól. Mindezek alapján félévkor és év végén részletes szöveges értékelést készít, amit a szülő, 7. osztálytól pedig a tanuló is kézhez kap. A tanév közbeni teljesítményről a fogadó órákon és a szülői esteken tájékoztatja a szülőket.

A pedagógus a teljes személyiség fejlesztésére törekszik, nem pusztán a tudás megszerzésére fókuszál, felismeri és tiszteletben tartja a tanulók közötti egyéni különbségeket.

A tanulók gyakran adnak számot egy-egy tanulási szakaszcsoportról, annak lezárásáról a közösség előtti bemutatók formájában (évszakünnepe, drámanap). A középtagozaton egy-egy téma kapcsán beszámolókat, kiselőadásokat tartanak.

A 8. osztályban nagyobb szabású egyéni és osztályszintű csoportos zárómunkát készítenek írásban, művészi munkával kiegészítve, amelyet be is mutatnak diáktársaik, szüleik és tanáraik előtt.

A felsőtagozaton (9-13. osztályban) a szakórákon és az epochákon egyéni és csoportos számonkéréseket egyaránt alkalmazunk. A szóbeli feleleteket, ill. kisebb írásbeli dolgozatokat nem kötelesek előre bejelenteni a pedagógusok. A több hetes tananyagot felölelő írásbeli dolgozatok, epochazárók idejének kijelölése - a diákokkal közösen megbeszélve - legalább egy héttel a számonkérés időpontja előtt megtörténik. Az epochazáró vagy témazáró dolgozat megírása minden diák számára kötelező. Ha ezt valamilyen okból kifolyólag elmulasztja, egy előre kijelölt időpontban köteles azt pótolni. A hiányzásból eredő pótlásra az iskola minden tanulója számára 1 hét áll rendelkezésre.

4.8. A magasabb évfolyamra lépés feltételei

A magasabb évfolyamra lépés feltétele az 1-8. évfolyamon, hogy a tanuló a Waldorf-kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket és a továbblépéshez minimálisan elvárt eredményeket elérje.

A fejlesztési követelményeket és a továbbhaladás legalapvetőbb feltételeit évfolyamonként és tantárgyanként a kerettanterv tartalmazza.

Amennyiben a magasabb évfolyamra lépés feltételeinek a tanuló nem felel meg vagy egyéb okból nem értékelhető a tanuló teljesítménye, akkor a jogszabályok szerint osztályozó vagy javító vizsgát tesz.

4.9. A szöveges értékelések érdemjeggyé történő átalakításának elvei

A magyar Waldorf-iskolák kerettantervében megfogalmazott alapelvek szerint a Waldorf-iskolában az első tíz évfolyamon kizárólag szöveges értékelés készül. A szöveges értékelés tartalmazza az osztálytanító jellemzését a gyermekről, a gyermek egész évi szorgalmának és magatartásának értékelését, a gyermek részvételét a különböző iskolai feladatokban és tevékenységekben, a különböző tárgyakban elsajátított képességeit, szociális viselkedését, aktivitását, részvételi szintjét, reakcióit, érzelmi-esztétikai-szociális fejlődését. Mindezek a szöveges értékelésben előforduló elemek nem fordíthatók le csupán a tanulási eredményeket mérő hagyományos osztályzatokra. Ugyanakkor adott esetben (például iskolaváltáskor) szükség lehet arra, hogy a tanuló osztályzatokat kapjon, ezért szükséges megfogalmaznunk a szöveges értékelések érdemjeggyé történő átalakításának elveit. Fontos hangsúlyoznunk, hogy ezek az érdemjegyek – főleg az alacsonyabb osztályfokokon – semmiképp sem azt tükrözik, hogy a gyermek milyen mértékben (százalékban) sajátította el a tananyagot, hanem inkább azt, hogy milyen mértékben közelítette meg a Waldorf-iskolában az adott osztályfokon kitűzött pedagógiai célokat. Ezek a fejlesztési célok osztályfokonként és tantárgyanként részletezve megtalálhatók a Kerettantervben. E céloknak megfelelően váltjuk át a szöveges értékelést érdemjeggyé.

A szöveges értékelésnek érdemjeggyé történő átváltásának elve az 1-4. osztályban:

- A Kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket biztosan teljesítette. (5)
- A Kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket elérte. (4)
- A Kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket részben teljesítette. (3)
- A továbblépéshez minimálisan szükséges elvárt eredményeket elérte. (2)

A szöveges értékelésnek érdemjeggyé történő átváltásának elve a felsőbb osztályokban.

5-8. évfolyam:

Ezek az osztályfokokon a tanító irányítása mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a tanulók önálló feladatvégzése, problémamegoldási képessége. Minél hatékonyabban, minél aktívabban és figyelmesebben vesznek részt a tanítási-tanulási folyamatban az évek során, a megfelelő

tanulási eredmények elérése mellett annál inkább képesek egyre növekvő mértékben önállóan cselekedni, döntéseket hozni, kutatómunkát végezni, összegezni, csoportosítani, megfogalmazni, dramatizálni és jegyzetelni. A szöveges értékelés átváltását megkönnyítik a tudáspróbák, epochazárók 6. osztálytól százalékos eredményei.

9-10. évfolyam:

A 9. és a 10. osztályban a szöveges értékelés érdemjegyre átváltása megegyezik az első nyolc évfolyam gyakorlatával. E két évfolyamon még több kis-és nagydolgozatok, epocha- és témazárók írása, kiselőadások, beszámolók, projektmunkák adnak lehetőséget a szöveges, illetve a százalékos értékelésre.

A szöveges értékelésnek érdemjeggyé történő átváltásának elve az 5-10. osztályban.

- A Kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket biztosan teljesítette, és biztonsággal képes egyéni vagy csoportos önálló munkában részt venni. (5)
- A Kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket elérte, és kevés segítséggel képes egyéni vagy csoportos önálló munkában részt venni. (4)
- A Kerettantervben meghatározott pedagógiai célkitűzéseket részben teljesítette, és nagyobb mértékű segítséggel képes egyéni vagy csoportos önálló munkában részt venni. (3)
- A továbblépéshez minimálisan szükséges elvárt eredményeket elérte, és nehezen, sok segítséggel képes egyéni vagy csoportos önálló munkában részt venni. (2)

A félévi értesítőben, illetve az évvégi részletes szöveges bizonyítványban a pedagógusok a fenti elvekkel összhangban lévő kifejezéseket, jelzőket használnak a tanulók teljesítményének értékelésére, amelyek meghatározóak a szöveges értékelésnek érdemjegyekre történő átváltásakor.

11-12. évfolyam:

Pedagógiai alapelvünkől következően a formaív értékelést nem minden esetben fordítjuk le osztályzatokra, csak a nagyobb tanulási szakaszokat /epochákat/ lezárandó, összefoglaló tudásszintmérő tesztek, dolgozatok, epochazárók, szóbeli beszámolók, vizsgák értékelését. Ezeken az évfolyamokon érvényesülhet az érdemjegyekkel történő minősítés (az ötfokú skála), mivel ez esetben a tanuló teljesítményét nem önmagához, hanem már társai teljesítményéhez, illetve a tantervi követelményrendszerhez mérjük. A 11. és 12. évfolyam tanulói a fenti elvek

alapján osztályzatot is kapnak. A tanulók teljesítményének értékelése során meg kell vizsgálni, milyen mértékben sajátította el az új ismereteket, birtokába jutott-e az ismeret- és tapasztalatszerzés aktuális formáinak, képes-e a szerzett tapasztalatok, ismeretek elvárt alkalmazására és bemutatására. Hol tart, illetve hová jutott el a fejlesztett szociális és individuális képességek tekintetében és a többi, adott tantárgy által ápolat kulcskompetenciához tartozó képességek, készségek terén. A szummatív értékelés során a tantárgyi tartalom válik dominánssá, mely a korábbi évfolyamokon is megjelenhetett már százalékos formában kifejezve. A százalékos értékeknek a záróvizsgák rendjéhez igazodó átváltásával születhetnek meg az osztályzatok.

A százalékos formában megjelenő értékelések átváltása érdemjegyekké:

- 80–100% elérése esetén jeles (5)
- 60–79% elérése esetén jó (4)
- 40–59% elérése esetén közepes (3)
- 25–39% elérése esetén elégséges (2)
- 0–24% elérése esetén elégtelen (1)

A tanulók folyamatos továbbhaladásának tartalmi és szervezeti követelményei

A Waldorf-iskola egységes iskola, ahol 1-12. évfolyamon Waldorf-kerettanterv alapján tanulnak a diákok, a 13. év pedig az érettségire készít fel.

Felvétel a középiskolába

A Waldorf-középiskolákba történő jelentkezés a középiskolai felvételi eljárás keretében a KIRrendszeren keresztül történik. Az iskola felvételi gyakorlata, hogy a középiskolába jelentkező tanulókkal és szüleikkel különkülön ismerkedő és motivációs beszélgetést folytat. Ezt minden esetben a leendő osztálykísérőből és a középiskolában tanító tanárokból álló előre meghatározott stáb bonyolítja le. A küszöbbeszélgetés lényege, hogy a tanárok megismerjék a diákok általános iskolai tanulmányi teljesítményét és eredményeit, illetve, hogy képet kapjanak a tanulók szociális és értelmi képességeiről. Amennyiben a felvételiző az iskolán kívülről érkezik, az eljárás során a kooperatív és szociális készségeit felmérendő egy bothmer-foglalkozáson is részt kell vennie. A szülőkkel folytatott beszélgetés során az eddig

tapasztaltakat kiegészítendő, az említett stáb igyekszik tájékozódni a gyermek iskolán kívüli életéről, a családban betöltött szerepéről is. E beszélgetés során az újonnan az iskolába kerülő családokat tájékoztatják arról, hogy miként ismerkedhetnek meg a Waldorf-pedagógiával, az iskolával és a rájuk váró szülői szereppel. Az ismerkedő-tájékozódó beszélgetés tapasztalatai, a tanulmányi teljesítmény és a szociális készségek együttesen határozzák meg, hogy a tanuló felvételt nyerhet-e a középiskolába. Az iskolán belüli továbbhaladás (értsd: gimnáziumba lépés) egységes iskola lévén folyamatos, de ez esetben is történik egyfajta rátekintés a diák munkájára, jelenlétére az osztályban. Ebben fontos szerepet játszik a nyolcadikos éves munka és az éves drámaelőadáson nyújtott teljesítmény. Esetükben a felvételi bizottságnak és a leendő osztálykísérőnek azt kell eldöntenie, hogy tanulmányi eredményeik és az osztályközösségben betöltött szerepük megfelelő szinten van-e ahhoz, hogy a továbbiakban is az intézmény tanulói lehessenek. A más iskolából érkezők sikeres felvételi után az iskola kapcsolatba lép a szülőkkel, és a tanári és szülői kollégiummal egyeztetve megismertetik őket az új környezettel, a szülői minőséggel és feladatokkal.

Az érettségi vizsga

Az érettségi vizsgákat a hatályos jogszabályi előírások szerint végezzük az Oktatási Hivatal, a Kormányhivatal irányításával. Intézményünkben a tizenharmadik évfolyam az érettségre való felkészülést szolgálja. A kötelező magyar, történelem, matematika, idegen nyelv és a választott tantárgy érettségi vizsgájára készülnek ebben az évben a diákok.

A rendes érettségi vizsgára az iskola köteles a felkészülést biztosítani közép- és emelt szinten a kötelező tárgyakból (matematika, magyar nyelv és irodalom, történelem). Ezeken kívül a nálunk oktatott mindkét idegen nyelvből (angol, spanyol), illetve biológiából kérhetnek a diákok emelt szintű felkészítést. A többi választható tárgyból (informatika, fizika, kémia, földrajz, testnevelés, dráma, ének-zene, rajz és műalkotások elemzése) középszintű felkészítést biztosítunk. Amennyiben egy tárgyból legalább 3 tanuló igényli a felkészítést, az iskola akkor tudja vállalni a 13. évfolyamon középszinten a heti 4, emelt szinten a heti 6 óra megtartását. Kevesebb jelentkezőnél a szaktanárral folytatott egyéni konzultációt javasoljuk. Az előrehozott érettségi vizsgákra minden diák saját felelősségére, önállóan készül fel.

A középszintű szóbeli érettségi vizsga témaköreit a szaktanár állítja össze, alkalmazkodva a részletes érettségi vizsgakövetelmények című jogszabály előírásaihoz. Ezen témaköröket a szaktanárok a jogszabály által előírt időben kihirdetik.

Közép- vagy emelt szintű előrehozott érettségi vizsgára jelentkezhet angol vagy spanyol nyelvből az a 11.-12. évfolyamos diák, aki az érintett tantárgyból a középszintű követelményeket saját osztályfokán az iskola helyi tanterve szerint teljesítette, a szaktanár támogató javaslatával rendelkezik, és eredményes osztályozó vizsgá(ka)t tesz.

A diákok emelt szintű felkészítését 11-12. osztályban fakultációk segítik. Öt jelentkező esetén indul foglalkozás heti 2 órában a tanári kollégium által meghirdetett tárgyakból. Ez az időkeret a 13. osztályban kapott heti 4-6 óra felkészítéssel elegendő idő arra, hogy a diákok elsajátítsák a részletes érettségi vizsgakövetelményekről szóló jogszabály emelt szintű fejlesztési feladatait és követelményeit.

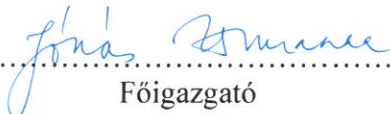
ZÁRADÉK

A pedagógiai program az átdolgozott Waldorf-kerettanterv 2020 alapján, azzal egyezően készült, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben elvárt, a Waldorf-kerettantervben nem érintett pedagógiai program tartalmak kiegészítő szabályozásával.

A Tanári Kollégium az iskola pedagógiai programját 2025. május 20-án elfogadta és jóváhagyta.

A Tanári Kollégium képviselőjében:

Dunaújváros, 2025. május 20.

.....

Főigazgató

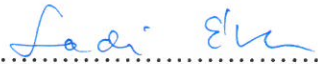
ZÁRADÉK

A pedagógiai programot az intézményfenntartó Göllner Mária Waldorf Pedagógiai Alapítvány elfogadta és jóváhagyta.

A fenntartó képviselőjében:

Dunaújváros, 2025. május 20.

GÖLLNER MÁRIA
WALDORF Pedagógiai Alapítvány
2400 Dunaújváros, Csokonai tér 4.
Adószám: 18494280-1-07
Telefon: 06 (30) 3434 188

.....

Göllner Mária Waldorf Pedagógiai Alapítvány